

nacak olursak, «sol» tedhişin kendisi, bazı hallerde böyle oportünist günahlara bir çeşit ceza olabilir.)

Fakat şiddetin «Yeniye gebe her toplumun ebesi» olmasına (14) karşılık Marksizm şiddeti h.ç bir zaman büyütmemiştir. Dahası var. Marksistler daima sosyal-sınıfsal şiddetin silâhlı savaş biçimini almayacağı olanakları aramışlar ve vurgulamışlardır. Devrimci güçler, savaşlarında daima değişmez silâhları olan, yığınların örgütlülüğüne, sınırlı savaşını tanımalarına güvenmişlerdir. Lenin «idealimizde, insanlar üzerinde zorbalığa yer yoktur» diyordu.(15).

Küçük burjuva ihtilâlcisi sınıf savaşları yasalarının karşısına kendiliğindenli muhalefet duygularını diyor, «oyun kurallarını silâhla bozuyor», bireysel teröre yöneliyor.

Gerçekten tarihte, yeniyi kurma adına eskiyi şu veya bu derecede şiddet kullanmadan yıkan bir devrim yoktur. Fakat sol radikal yorumlarda bu durum başaşağıya döndürülüyor, kararlılık her çeşit önemini yitiriyor ve şiddet devrimci durum yaratacak ve devrimi getirecek tek etken olarak kabul ediliyor. Plehanov anarşistlerle şiddet meselesinde tartışırken çok yerinde olarak, «anarşist şöyle diyebilecek olan birine benziyor», diye belirtti: «Yağmur yağarken her zaman şemsiye açılır. Bu nedenle yağmur yağdırmak için bu yararlı aleti açmak yeterlidir.» (16) Sol radikal ideologlar ile sol tedhişçi takipçilerinin görüşlerindeki mantık aynıdır: madem ki, her devrimde şiddet var, eğer şiddet özendirilirse gelişmiş kapitalist ülkelerde devrim mutlaka başlayacaktır ve zafere ulaşacaktır.

Sol tedhişçiler daima şiddet hareketleri gerekliliğine ilişkin argümanlarına, kendilerince çözümleyici değer taşıyan başka birini daha ekliyorlar. ABD'deki küçük burjuva radikalleri şöyle diyorlar: «Korporatif Amerikan kapitalizmi, hem ülke içinde, hem de dışında akla hayale sığmayacak kadar kaba ve insanlık dışı bir sistemdir. Fakat aynı zamanda bu sistem iç yaşamda acı gerçeği örtbas edecek araçlara sahiptir. Bazıları buna «iyi niyetli faşizm» diyorlar. Sistemin öznü anlama anahtarı işte burada zaten. İçerde o, korku saçmak, bir takım koşullar düzenleyip kabul ettirmek suretiyle hareket ediyor, cezalandırma kuvvetinden açıkça yararlanmamaya çalışıyor. Niçin? Çünkü zorbalıktan yararlanmak özünü açığa vurmak isyân yolunu açmak demektir.» (17) Küçük burjuva radikallerinin, pek az değişikliklerle, her gelişmiş kapitalist ülke hakkında yaptıkları —hepten de haksız olmayan— böylesi değerlendirmelerden

(14) K. Marks, F. Engels, c. 23, s. 733.

(15) V. İ. Lenin, c 23, s. 66.

(16) G. Y. Plehanov, c. IV, s. 251.

(17) «Der Spiegel», Heft 4, 1975, s. 55.

gene de temelsiz bir sonuca varıyorlar. Onlar zorbalığı özendirmekle «iyi niyetli faşizmin» özünü açığa vurmaya zorlanacağı, «durumun gerçek doğası»nın demaske edileceği, sistemin zorba niteliğinin açıklanacağı iddiasını ortaya atıyorlar. «Bizlere karşı uygulanan zorbalık yüzünden birçok insan devlete karşı tutumunu değiştiriyor, bu makinenin halk düşmanı emperyalist burjuva makinesi olduğunu anlamaya başlıyor.»⁽¹⁸⁾ Bu fikirler, Federal Almanya Cumhuriyetinde «Baader-Maynhof» grubu liderlerindedir. Küçük burjuva ihtilalcisi, kışkırtılan anlamsız zorbalığın «iyi niyetli faşizm»e, zorba niteliğini örtbas etmek için ek olanaklar sağladığını anlayacak durumda değil! «iyi niyetli faşizmin» cezalandırma hareketlerini bir «savunma önlemi», «aşayışı koruma» olarak gösterdiği herkes tarafından biliniyor.

«GERİLLA SAVAŞI» VEYA BİREYSEL TERÖR

Sol radikal görüşlere göre, devrimci yöntemler en keskin biçimiyle gerilla savaşında somutlanıyor. Gerilla savaşı ödün vermeyen devrimci ruhun biricik gerçek göstergesi, biricik «en yüksek» biçimiymiş!

Bugünkü küçük burjuva radikallerinin çağdaş strateji ve taktik alanında buluşçu olma iddialarına karşın gerillacılığa —hem de pratik hareketlerinde bu gerilla savaşı değil, kaba terörizmdir— yönelmesi gerek küçük burjuva radikalizminin çeşitli akımlarının görüşleri, gerekse son 25 yıl içinde dünya devrimci sürecinden bazı verileri tek yönlü yorumlaması yüzündendir. Gerilla savaşının yalnız başına uygulanabileceği ve «devrimi kızıl süngüler üzerinde taşıma» tezi troçkizm tarafından geliştirilmiş bir tezdır. Bu tez bazı değişikliklerle maoizm tarafından da kabul edilmiştir. Maoocular Çin halk kurtuluş savaşını hem üçüncü dünya ülkelerinde, hem de gelişmiş kapitalist ülkelerde geçerli bir reçete olarak göstermeye çalışıyorlar. «Yağ lekesi» gibi yayılacak ve devrimci maddeyi patlatacak bir fitil olarak gösterilen «gerilla ocağı»nı mutlaklaştırmakla, silâhli zorbalığın bugünkü savunucuları, başka bir özendirici daha buldular: Fransız gazetecisi ve silâhli tedhiççiliğin küçük burjuva teorisyeni Regis Debray. O, Latin Amerikadaki devrimci yolları çözümleyerek (!) şunları yazıyor: «Latin Amerikada bugün sonuçları açısından somut, sürekli askeri bir çizgi getirmeyecek olan hareket, devrimci politik çizgi sayılamaz. Devrimcilik iddiasında bulunan her çizgi, kapitalist devlette iktidarı nasıl yıkacağına somut cevap vermeli». Debray'ın verdiği cevap da şu: «Süratle veya yavaş yavaş, gerilla savaşı vasıtasıyla devinimli stratejik bir güç, halk ordusunun ve gelecekteki sosyalist devletin çekirdeği yaratılmalıdır.»⁽¹⁹⁾

(19) Regis Debray. *Revolution in the Revolution*, London, 1958, p. 24-25.

Sadece Debray değil, sol tedhişçiliğin tüm tahrikleri savaşın en aktif biçimi olan gerilla savaşı meselesine verdikleri cevapta bu biçimi yalnız tek devrimci biçim olarak göstermekle kalmıyorlar ona özel bir misyon tanıyorlar: «Sipariş» üzere doğabilirmiş, sınıf güçleri dengesi, yığınların yükselişi nasıl olursa olsun devrimi zafere kavuşturabilirmiş. Son on yıl içinde böylesi eskimiş küçük burjuva radikal görüşleri yeni uydurmalar ve masallarla gençleştirildi! İngiltereli marksist Jack Woddis'in yazdığı gibi «dış çekicilikleri yüzünden geçici bir dostluk» kurdu, ataklığın «Devrimci» kokusu, daha doğrusu özlerindeki doğru, belli özel koşullarda uygulanma yeteneği yüzünden bazı çevreleri geçici olarak sarı.» (20)

Silâhlı savaş yöntemlerini, her şeyden önce «Gerilla yuvalarını» (foko) saltlaştırmakla, küçük burjuva radikalleri, bunun tüm koşullarda uygulanabileceğini, genel bir olanak olduğunu kabul ediyorlar. Her çeşit politik deneyden yoksun olan ihtilâlcı, belli bir durum karşısındaki coşkusunu terörist bir argümana çevirme yeteneğine sahiptir. Hem de bu argüman onun, büyük kapitalist şehirlerde gerilla savaşı geliştirmesi için yeterlidir. Küçük burjuva radikali geçmişle bugünü bugünkü ile geleceği birbiriyle birleştiremez. O, hattâ Regis Debray'ın istediği gibi; «bugünü geçmişten kurtarmaya çalışır.» Bu ise şu veya bu savaş biçiminin meydana çıkması için gerekli nesnel koşulları inkâr etmek, proletaryanın devrimci çatışmalarından sonuçlar çıkaramamak ya da çıkarmak istememektir. Sol tedhişçi türden ihtilâlcı, özünde devrime ilişkin görüşünü fitil teorisine indirger. Yani devrimci durumu yapay olarak doğuracağını, rasgele bir provokasyonun yığınları ayaklandıracığını sanır. Devrimci durumun meydana çıkmasına ilişkin Marksist görüş rastlantının rolünü dışlamaz. Bu meselede Lenin'in kendisi şunları yazdı: «Biz, dünyayı saran ekonomik ve politik bunalımın etkisi altında, şimdi tüm ülkelere yağan kıvılcım yağmurunda özellikle hangi kıvılcımın yığınları coşturacak olan yangını yakacağını bilmiyoruz ve bilemeyiz.» (21) Fakat aynı zamanda o, rasgele bir kıvılcımın halkları ayaklandırabilecek koşulları olgunlaştırmaya, kafi geleceğini belirtiyor, devrimcileri, yığınları «semaya hücumu» hazırlamak için çalışmaya çağırıyordu. Böylece raslantı, bir yasallığa dönüştürülüyor, proletarya ve öncüsü tarafından nesnel yasalar gözönüne alınarak hazırlanıyor. Rasgele bir kıvılcımın devrimci durumun mekanizmasını kuran birçok bileşik koşulları harekete geçirebilmesi, yığınları ayaklandırabilmesi için sürekli ve kararlı çalışmaları gereklidir. Bunlar devrimcilerin yığınlar arasında yaptıkları «kara» çalışmalardır.

(20) Jack Woddis, *New Theories of Revolution*, N.Y. 1972, p. 15.

(21) V. İ. Lenin, c. 31, s. 88.

Küçük burjuva radikalı için devrimci güçleri yavaş yavaş derleyip toplamak, aşama aşama örgütlemek reformizmdir, ödünsüz devrimcilikten vazgeçmektir. Sol tedhişçi «kara» devrimci çalışmaları, her önüne geldiği yerde aşırı devrimci sözleri yineliyerek maceracı hareketlerle değiştiriyor ve bunu «gerçek devrimcilik» sanıyor. Çağdaş sol radikalizmin derhal silâhli mücadele üzerine kurulan binasına aslında temel olan bir şey yok —yığınları göklere devrimci hücum için, kaleyi ele geçirmek için hazırlamak, sınıfsal güçler dengesini çözümlenmek yok. Bunların tümü çağdaş burjuva radikallerinin görüşlerinde bir yana itilmiş, ağırlık, bir grup iradeli insanın hareketine verilmiş. Bunların kararlı sınıf çatışmalarını değiştirebileceği kabul edilmiştir. Onlara göre, birbirinden kopuk teröristik hareketler «sistemin simgelerini» dinamitleyerek kapitalist sistemin kendisini de dinamitleyebilir. Seçkinler anlayışı ve iddiasıyla hareket eden solcu radikal, halka renksiz bir yığın gözüyle bakar, ona savaşın biçim ve yöntemlerini «yukardan» kabul ettireceğini sanır. Böylece Lenin'in daha zamanında kesinlikle eleştirdiği, halkı «yukardan» «mutlu yapma» yöntemine başvurur.

60'lı yılların sonlarında tüm gelişmiş kapitalist ülkelerde yığınları «mutlu yapma» olanağına inanan sol tedhişçi gruplar faaliyete geçtiler. «büyük kentlerin bakir ormanlarında» gerilla savaşına giriştiler! Onların zorbalığa ilişkin hemen tümüyle mistik olan felsefesi, atıl toplumu uyandırmak için bombaların ve dinamitin en iyi araç olduğu anlayışı üzerine kuruluyor. Örneğin, ABD'de «metereologlar» adındaki anarşist-macocu grubun liderleri, «Amerikan toplumunda politik iklim öyledir ki, «sistemin simgeleri» olan, etrafındaki binalar havaya uçurulmaya başlarsa insanlar sarsılacak, maddesel mutluluk çabalarının ne kadar boşuna olduğunu anlayacaklar, yeni fikirleri kabul etmeye başlayacaklar,» diyorlardı.⁽²²⁾

«Metereologlar» macizmin ruhuna uygun olarak «emperyalist devletlerin koşullarının gerektirdiği» «özel stratejilerini» işlemek istiyorlardı.⁽²³⁾ Emperyalist kapitalizmin kaba kağıttan olduğu inancı üzerine kurulan bu stratejide ağırlık «anti - emperyalist ve anti - irkçi çatışmada her meselenin derhal silâhli savaş hazırlığı gerekliliğine göre düzenlenmesine» veriliyor.⁽²⁴⁾ «Metereologlar»ın önlerine koydukları görevlere uygun olarak oluşturdukları taktik, «treşing» olarak biliniyor. Bu kavram,

(22) «Newsweek», March 23, 196, s. 25.

(23) Şu durum ilginçtir. Metereologlar üzerinde macizm etkisinin kuvvetli olmasına karşın grup ABD'deki macocu «ilerici partiye» karşı çıkıyor ve onun üniversitelerinin anti-emperyalist mücadelesini denetimi altına alma yeteneklerini geliştiriyor.

(24) Les Etats Unis en mouvement. Essais, explications, documents réunis par R. Kempf, Paris, 1972, p. 231-233.

dar anlamıyla pislikten temizlenmek demektir, geniş anlamında ise, patlamalar, komplolar ve vandalizm demektir. «Metereologlar»a göre bu taktik, sadece sarsılan sistemi geri çekilmeye zorlamakla kalmayacak, fakat başka sonuçlar da doğuracaktır: bir yandan iktidardaki sınıfı parçalayacak, öbür yandan geniş yığınların bilincinde temelli değişiklikler yapacaktır. «Fransa-Kızıl ordu», Federal Almanya cumhuriyetindeki «Baader-Maynhof» grupları da «gerillacı silâhli direniş grupları» kurma gerekliliğini, hemen hemen aynı gerekçelerle ortaya atıyorlardı. Batı Almanyalı teröristler, Mao'nun; «**silâhli savaş Marksizm-Leninizmin en yüksek biçimidir**», «**Devrimin temel görevi iktidarı silâhli savaşla ele geçirmek, sorunu harble çözümlenektir**». (25) gibi fikirlerini birçok defalar yineleyerek, «komplolar, dinamitlemeler, insan kaçırmalar, soygunlar toplumu uyandırmak için en iyi yoldur, bombalar yığınların bilincini de dinamitlemektedir,» diyorlar. Grubun belgelerinden birine göre, «**Devrimci gelişme öncü silâhli hareketlerle başlamaktadır. Böylece yığınlar, öz çıkarlarını başarıyla savunmayı sağlamak için en uygun aracın silâhli hareket olduğunu çabucak anlayacaklardır.**» (26)

Terörist nitelikli «Kurtuluş hareketleri kompleksi» biçiminde anlaşılan «gerilla savaşı», İtalya'daki «Otonomistler»in görüşlerinde de vardır. Çünkü bunlar, anarşizmin «eski incili» ile H. Marcuse'nin «yeni incili»ni, troçkizm ile maoizmin maceracı reçetelerini birbirine karıştırıp, karman çorman ederler. Otonomistlerin anlayışına göre, antikapitalist savaşın hergün gözler önüne serdiği gerçek, «burjuva hukuk ve ahlâkı ile bağları tamamiyle koparmak», «eşyanın varolan düzenini yıkmak» ister. Otonomistlerce «komünizm gereksinimi» «**bireysel isyan, kapitaliste, papaza, ahlâksız sendikacıya, diktatör babaya, acımasız dekana, gaddar profesöre karşı isyan ile, eşyanın düzenini yıma bilinci ve hareketiyle**» savunulabilir. (27) Bireysel anarşik ihtilâli böylesine savunmak, zorbalık, «Tabanca yoldaş» dilinde provokatörce gerçekleştirilmeye çalışıldı. (28) Yeni işçi yasallığı veya «proleterce satınalma», «silâhli propaganda»... (bunlar sadece ilân edilen teorik yönler değil, fakat aynı zamanda pratik hareketlerdir). Üzerlerindeki «aşırı proleter» terminoloji tülünü kaldıracak olursak altında keyfi hareketler, soygunculuk, komplolar çıkacaktır.

On yıl içinde sol tedhişçilik bir evrim geçirdi, eşkıyalık, hırsızlık düzeyine indi. ABD'deki «Simbioz kurtuluş ordusu» çaldığı mallar ile Kaliforniyadaki fukaraları «mutlu yapacağını» sanıyordu. «Baader-Maynhof» grubu ise, soygunculuk, silâhli terörist hareketlerine para yetiştirmek

(25) La «Bande'a Baader» ou la violence revolutionnaire, Paris, 1972, p.p. 102, 127.

(27) «Rinascita» 18 marzo 1977, p. 3.

(28) İbid, p. 4.

için en iyi olanaktır, diyordu. İnsan yaşamı tedhişçilerin isteklerini gerçekleştirmek için değiş-tokuş akçesine dönüştürülmeye başlandı. Geçen on yılda ve bu on yılın başlarında solculardan bazılarına özgü devrimci arılık kalabalıkla, devrimci romantizm, cellatlıkla, anti-kapitalist coşku-açık provokatör hareketleriyle değiştirildi. Fakat bundan başka, önemli bir durum daha var: Bölük pörçük tedhişçi grupların aralarına daima ajan provokatörler sokulması, sağcı öğelerin girmesi, bu gruplardaki kendiliğindenli anti-kapitalist psikolojiyi sömürüp istediği tarafa yöneltmesi için çok elverişli bir zemindir. Bu olanak, sol ve sağ tedhişçiliğın sosyal kökeninin aynı olmasından, birçok politik-ideolojik fikirlerde birleşmesinden doğar. Örneğın her ikisinin de işçi sınıfına karşı tutumu (anti-komünizm) aynıdır, zorbalığı savunurlar, seçkinlik iddiasındadırlar. Jean Paul Sartre'nin «ihtilâl haklı bir dâvadır» formülünü yineliyerek, anarşik zorbalığın nereye götürdüğünü, hümanizm ilkelerine nasıl ters düştüğünü anlamadan çeşitli sol tedhişçi grupları açıkça destekledi. (29) Ne kadar paradoksal olsa da «sol» tedhişçiliğın sağa kayma tehlikesini baştan H. Marcuse sezdi. Halbuki «sol» tedhişçiler, toplumla bütünleşme risklerine karşı koymak için tek olanak olarak «oyunun kurallarını bozma» savlarının birçoğunu H. Marcuse'ye borçludurlar. Marcuse dikkati şu durum üzerine çekti: Örgütlenmemiş coşku protesto hem kolay patlak verir, hem de karşıt biçimler alır, sosyal niteliğini sık sık değiştirir ve hattâ faşist harekete dahi dönüşebilir. (30)

Bugün sol tedhişçi gruplar, kendi içlerindeki anarşist, troçkist ve maocu gruplarla bütünleşmekle yetinmeyerek, gittikçe daha fazla sağcı tedhişçilerle, adı suçlularla sarmaş dolaş olmaktadır. Son yıllarda öznel niyetli dürüst ihtilâlciler gittikçe daha fazla oranda anti-komünist liderlerin eline düşüyor, yeni faşistlere veya adı suçlulara «karşıyorlar». «Sisteme karşı hiddet», gerici düzen kurmak isteyen güçler tarafından açıkça yönetilmeye başlandı.

«SOL»DAN SAĞA

«Sol» tedhişçiliğın soysuzlaşması, politik eşkiyalık ve gangsterlik düzeyine düşmesi, sağ tedhişçilik ile sarmaş dolaş olması, kararlı demokratik ve solcu güçlersiz ve onlara karşı, anti-kapitalist muhalefet kurma deneyinin yasal sonucudur. Böylesi «muhalefet» mutlaka statü-konun destekçiliğine, sağcı güçlerin yardımcılığına dönüşecektir. Politik

(29) E. Marek, «Sartre und die Politik» in «Wiener Tagebuch», Wien, 1975, Neft, 2. s. 15-17.

(30) Marcuze, Countrevolution and Revold, Boston, 1972, p. 25.

eylemin gösterdiği gibi, terörist hareket, bireysel, isyan ve niyet açısından örgütlü savaşa bağlı değildir, eninde sonunda kışkırtıcı maceracılığa kayar. Bu ise, devrimci savaşa yardım etmesi şöyle dursun, ona ciddi zararlar getirir, yığınların sınıfsız birleşmesini güçleştirir, halkın anti-empyralist savaşa çekilmesini köstekler. Sol tedhişçi grupların kışkırtıcı taktiklerinin gizlediği tehlikeyi gelişmiş kapitalist ülkelerdeki komünist partileri birçok belgelerinde defalarca göstermişlerdir. Örneğin Kuzey Karolina eyaleti komünistlerinin deklarasyonunda şu durum belirtilmiştir: «**Çağdaş radikal hareketler, işçi sınıfı ve devrimci hareket tarafından özümşenen dersleri kabul etmelidirler, bireysel terörün, ya da yığın küçük grupların kullandığı zorbalığın iktidardaki sınıfa hizmet ettiğini, hareketi dışlamaya yardım ettiğini anlamalıdır. Eğer böylesi faaliyetlere izin verilirse, hareketi yoketme olanağı yaratıldığını kabul etmelidirler.**»⁽³¹⁾

Anti-empyralist savaşın kendine has bir demir mantığı, kendine has aşılmaz kuralları ve yasallıkları vardır. Bazı terörist hareketlere, dürüst ve öznel niyetlerle de girilebilir. Fakat bunlar anlamsız taktiğin doğurduğu olumsuz sonucu haklı gösteremez. Terörün, kapitalist toplumu samimi olarak hor gören insanlar tarafından yapılması anti-empyralist savaşa verdikleri zararı azaltmaz, düşmanlığını küçültmez. Mantık öyledir ki, «kime hizmet ediyor» sorusuna verilecek cevapta, «samimi tedhişçiler» ile «kışkırtıcı tedhişçiler» arasındaki ayırım kayboluyor. Her ikisinin de hareketlerinin sonucu aynı.

«Sol» tedhişçilik anti-empyralist savaşın geliştirilmesi yolunda oluşturduğu engel yüzünden burjuva toplum mekanizmasına alınmıştır. Lenin «Gericiliğin görevi devrimi, (çilginliğin coşkusu) olarak göstermektir» diyor.⁽³²⁾ Gerici güçler bu görevlerini gerçekleştirmek için «sol» tedhişçiliğin görüşlerinden ve politik hareketlerinden çok yararlanırlar. Burjuva propagandası, teröristleri devrimci güçler ve komünistlerle birleştirerek, her komplodan veya patlamadan yararlanarak, halk yığınlarını devrimin dehşetleriyle korkutuyor. Burjuva ideologları kan dökmeyi ve terörü, Marksist-Leninist devrim teorisinin temeli olarak gösteriyor, anarşist, troçkist veya maoist sol tedhişçiler, hattâ son zamanlarda en basit gangsterler dahi, «sisteme karşı stratejik sabotaj» yapan «solcular», «komünistler» olarak gösteriliyor. Basit propaganda yorumlarından çok daha büyük iddiaları olan yazarlar ise şu sonuca varıyorlar: «**Marks ile Lenin'den son radikal terörizme bir çizgi uzanıyor. Bu çizgi birkaç yıldan beri Avrupadaki demokratik-liberal devletleri ziyaret ediyor.**»⁽³³⁾ Hiç

(31) Aktarma «AED-Ekonomi, Politika, ideoloji» dergisinden sayı, 8, 1970, s. 67.

(32) V.İ. Lenin, c. 13, s. 25.

(33) *Wiederkehr der Wölfe. Die Progression der Terrors*, München, 1978, s. 19.

kuşku yoktur ki, propagandanın kızıştırıldığı koşullarda, marksist teori ile tanışma arzusu eğer, küçük burjuva radikalizmi temsilcileri tarafından ortaya atılan uydurma «devrimci saflık örnekleri», «temiz Marksizmin cisimlendirilmesi» gibi sloganlarla karşılanıyorsa bu durumda, terörist hareketlerin Marksist-Leninist fikirlerin eylemsel gerçekleştirilmesi olarak gösterildiği ortamda belli ideolojik şaşkınlık yaratılabilir. Devrimci savaş ve devrimci şiddet fikri sol tedhişçi görüşler ve hareketler ile gözden düşürülüyor.

Devrimci hareket olarak gösterilen tedhişçilik hareketleri, sadece sosyal durumları açısından anti-emperyalist savaşa çekilebilecek olan katmanları korkutmakla yetinmeyerek, belli çevrelerde savaşın perspektifsiz olduğu, iktidardaki sınıf karşısında acizlik gösterdiği inancını doğuruyor. Daha on yıl önce, o zamanki ABD Başkanı Johnson savaş aleyhtarlığı hareketine katılanların tümünü «genç totalistler» olarak adlandırdıktan sonra çok anlamlı bir demeç vermişti: «**Zorbalığı politik hareket biçimi olarak övenler, aslında statükonun hiç bir zaman bulamadığı en iyi dostlarıdır. Onlar, milyonlarca insan arasında güçlü ve tutucu bir tepki uyandırıyor, nasıl olursa olsun mevcut duruma kör bir bağlılık doğuruyor, hattâ durum değiştirilecek olsa bile korunuyor.**» (34)

«Sol» tedhişin çarpık devrimci mantığı kendisini şurada en iyi gösteriyor: gerici güçlerin aktifleştirilmesine, burjuva iktidarının demokratik hak ve özgürlüklere hücumuna, tüm demokratik güçlere karşı cezalandırmaların hızlandırılmasına yardım ediyor. «Frankfurter Allgemeine» adındaki burjuva gazetesi teröristlerin hareketlerini yorumlayarak «**Baader-Maynhof» grubu eninde sonunda, yıkmaya çalıştığı düzeni daha da güçlendirecek**» diye yazdı. (35)

Batı Avrupa'da anarşist-terörist hareketlerin doğduğu kargaşalıktan hangi güçlerin yararlandığını göstermek için belli tarihsel durumlarla benzetme yapmaya gerek yoktur. Gerici güçlerin sözde kendilerine karşı yönelik terörist hareketlerden ne kadar yararlandıklarını gösteren tarihi belgeleri de anımsatmaya gerek yoktur. Fakat şu gerçek meydandadır: Bugün de belli burjuva çevreleri sol tedhiş hareketlerini koruyup özendirmektedirler. Sağcı güçlerin hareketlerine paralel yürüyen sol tedhişçi hareketler, gericilerin saldırıya geçmeleri için çok elverişli bir ortam yaratmaktadır. Bu hücumlarda cezalandırmalar, demokrasiyi «soldaki düşman»dan korumak olarak gösterilmektedir. Zorbalığı kışkırtmak «polis devleti»nin temelinde vardır. Zira böylece zorba niteliğini gizlemek için ek argümanlar ele geçirir. Burjuva iktidarı «Özgürlüğe evet, fakat özgürlük düşmanlarına yok» şiarı ile «özgürlük düşmanları» kavra-

(34) «Us News and World Report», June 10, 1968.

(35) «Frankfurter Allgemeine», 24 Dez. 1975.

mını öylesine çarpıtıyor ki, aslında tüm muhalefet güçlerini yasa dışı sayıyor, onların dışlanması için koşullar yaratıyor. (36)

«Sol» tedhiş, aşırı proleter ve aşırı devrimci lâfazanlıkla dop dolu olmasına karşılık anti-emperyalist hareketin düşmanı, ilerici güçlerin düşmanlarının açıkça yardımcısı olduğunu defalarca göstermiştir. Anti-emperyalist savaşın gelişmesi, bu savaşın aktifleşmesi «döküntüleri» dışarı atıyor. Kapitalist topluma karşı savaşın, yeni toplumu kurma mücadelesinin tarihsel eylemi, şu gerçeği onlarca yıldan beri ortaya koyup kanıtlamıştır: Anti-emperyalist savaşın büyük geleceği vardır, yolu açıktır, belli yasallıklar içinde yürür. Bu yolun bireysel terörist hareketlerle hiç bir ilgisi yoktur, o, çıkarları işçi sınıfının çıkarlarına uygun olan tüm demokratik güçlerin örgütlü sınıfsal mücadeleleri yoludur.

(Bulgaristan Komünist Partisi'nin teorik yayın organı olan «Novo Vreme» Dergisinin Ocak sayısından alınmıştır. - Çeviri: Sofya Pres)

TÜSTAV

(36) Federal Almanya Cumhuriyetinde demokratik güçlere karşı hücumla gelişmeden birkaç yıl önce ABD'de kabul edilen yasalara öyle suç yorumu getirildi ki, Amerikan basını bunların gerçek suçlulara karşı değil de, vatandaş hakları için savaş yürütenlere karşı yöneltilmiş olduğunu yazdı.

Halkın Devleti Üzerine

MUHARREM ÖZ

Yeni SSCB Anayasası ve HALKIN DEVLETİ üzerine HALKIN DEVLETİ kavramının Marksist-Leninist devlet biçimlerinden bir aşama, ama yalnızca soyut değil, tarihsel zorunluluk niteliği taşıyan bir aşama olduğu ve bu kavramın Sovyet toplumunun gelişen yapısına denk düşen bir içeriği bulunduğuna ilişkin aydınlatıcı genel bilgiler İLKE dergisinin daha önceki sayılarında (44-45) verilmişti. Bu, yalnızca bu kavramın genel bir yorumu olmakla kalmamış, aynı zamanda bazı sapık ideolojilerin bu kavram üzerindeki spekülasyonlarına ve çarpıtmalarına da işaret etmişti.

Ne ki, sorunu genel ideolojik platformda ele almaktan ısrarla kaçınan bu sol sapık akımların yer yer mahalle dedikodusu çerçevesini aşmayan yerel propagandalar yoluyla, HALKIN DEVLETİ kavramının «revizyonist» bir tez olduğu biçimindeki iddialarını sürdürdükleri görülmüştür. Sorun hiç değilse Türkiyede bilimsel boyutuyla ele alınmaya muhtaçtır.

Tarihin kapitalizm hakkındaki kaçınılmaz yargısının bir hal-kasını —bu bir bakıma zaman içinde ana halka olmuştur— oluşturan 1917 EKİM SOSYALİST DEVRİMİ, insanlığın geleceğine engin bir güvence ufku açtı. Bu büyük Devrimi başaran Parti ve onun yüce önderi LENİN; sömürücü sınıfların yüzyıllar boyu süren egemenliklerinin temellerinden sarsılışının geniş çaplı bir örneğini sunma görevini başarıyla ve layıkla yerine getirdi. Bu mücadelenin sosyal pratikteki kahçı izi, en şiddetli sınıf mücadelelerinin somut hedeflerini aydınlatan bir meş'ale oldu. Öylesine göz kamaştırıcı bir meş'aleydi ki bu, yalnız işçi sınıfı ve emekçi halk güçlerinin el yordamıyla yürümekten kurtulmalarına değil, köle ulusların kurtuluşlarına da ışık tuttu. Ve nihayet 1917 EKİM SOSYALİST DEVRİMİ, Marksizmin emperyalist çağdaki Leninist uygulamasının mükemmel bir örneği oldu.

Hiç kuşkusuz 1917 EKİM SOSYALİST DEVRİMİNİN büyük us-
tası LENİN'in Marksizm'e yapmış olduğu katkılarının başında gelen
SOSYALİST DEVRİM TEORİSİ'nin en önemli bölümlerinden biri-
sini de devlet konusundaki tahlil, öngörü ve tesbitleri oluşturmak-
tır. LENİN, bujuva devletin işlevlerini irdelemekle yetinme-
miş, sosyalist devletin içeriğini, işlevlerini ve evrimleşme süreci-
nin maddi öngereklerinin açık bir formülasyonunu vermeyi de ih-
mal etmemiştir. Bunu yaparken LENİN hiçbir zaman şematik öngö-
rülerde bulunmamış, Marksizmin «yaratıcı»lık ilkesine sıkı sıkıya
bağlı kalmasını bilmmiştir. LENİN, Marksistlere, Marksizmin deği-
şen koşullardaki yorumu ve uygulanışı konusundaki ihtiyatlılığı
içeren öğütlerini, hemen her yerde, önemle ve özenle vurgulamış-
tır.

DEVLETİN SINIFSAK İCERİĞİ VE İŞLEVİ KONUSUNDA HATIRLATMALAR

Devlet ezeli olmadığı gibi ebedi de olmayacaktır. Devlet top-
lumlar tarihinin (sınıflı tarihin) belli bir döneminde, belli bir
gereksinme sonucu varolmuştur; ve ne zaman bu gereksinmeyi
doğuran koşullar (sınıflar) yok edilir, işte o zaman devlet'e, bir
baskı şidet aracı olarak, gereksinme kalmayacaktır.

İnsanlık henüz sınıflara bölünmediği zaman devlet diye bir
kavram da yoktu. Ne zaman insanlık sınıflara bölündü, ne zaman
üretim araçlarının özel mülk edinimi gerçekleşti, ne zaman sömü-
renler ile sömürülenlerin bulunduğu bir toplum biçimi oluştu; işte
o zaman devlet de, tarihsel görevini ifa etmek üzere sahneye çıktı.

İlkel komünal toplumun insanı devleti görmedi, tanımadı.
Çünkü ilkel komünal toplumun örgütleniş biçimi ve ekonomik
kompozisyonu devlete olan gereksinmenin özelliklerini içermiyor-
du. Yani, kimse kimseyi sömürmüyor ve ortak bir toplumsal ku-
ruluş içinde insanlar, yalnızca toplumun genel çıkarları için çaba
harcıyordu. Sınıfsız toplumun bu ilk ve ilkel biçimdeki ortaklaşa-
lığını zorunlu kılan koşulların başında, insanın doğa karşısındaki
güçsüzlüğü geliyordu. Bu ortaklaşa yaşantı, insanın doğa karşı-
sındaki acizliğinden kaynaklanan SPONTANE (kendiliğinden) bir
sınıfsızlıktı. Bu sınıfsızlığın hiç bir bilimsel temele oturmuyışı ve
süreç içindeki gelişmelere insanın seyirci kalması, bu sınıfsızlığın
parçalanmasına neden oldu. Ama neye dayanırsa dayansın, hangi
doğal ve sosyal koşullardan kaynaklanırsa kaynaklansın; ilkel ko-
münal toplum, günümüzdeki bilimsel sınıfsız toplum biçiminin ge-
ne de PROTO-TİPİDİR (ilk biçimidir).

İlkel komünal toplumun son dönemlerinde belirmeye başlayan sınıflar (ilkel servet birikiminin gerçekleşmesiyle)la birlikte toplumun örgütleniş biçiminde de değişiklikler başgösterdi. Bu değişimler, ekonomik anlamda güçlenen zümrelerin çıkarlarını güvence altına alma doğrultusunda gelişti ve devletin embriyonu böylece şekillendi.

Köleci toplumda iyice, netleşen sınıflar (kölelerle, köle sahipleri) toplumun iki temel sınıfı olarak karşı karşıya geldiler. İktisadi gücü elinde tutan köle sahipleri, kölelerini sınırsız yetkilerle kullanabilmek için devlet denen aygıtı çarklarına işletmeye koyuldular.

Devletin gelişip yetkinleşmesi, toplumsal gelişmeye paralel olarak devam etti. Feodal toplumda devlet eski deneyleriyle birlikte daha da güçlendi; ve görevlerini daha bir «ustalıkla» yerine getirmeye başladı. Toplumsal ilişkilerdeki değişimler, üretimdeki artış, üretici güçlerin gelişmesi ve her türden sosyal dönüşümler, devletin yapısını da karmaşık bir hale getirdi. Daha önceleri basit, ilkel ve kaba bir niteliği olan devlet, giderek yeni organ ve kurumlarla beslenerek çok daha değişik ama özünde baskı aracı niteliği değişmeyen sağlam bir aygıt oldu.

Sınıflı toplumların en yetkin kurumsal organları ve yönetim aygıtları kapitalist devlettir. Sosyalizmin öncülü olarak kapitalizm, devleti o hale getirdi ki; devlet baskı ve şiddet örgütü olarak her organ ve kurumyla toplumun tüm ilişkilerinde her an, her saniye hissedilebilen bir diktatörlük kompleksine dönüştü.

Sınıflı tarih boyunca devlet, öz olarak sömürücü sınıfların egemenlik aracı olmuştur; devlet toplumsal ilişkiler, sınıf mücadelesi ve sınıflar mevzilenmesinin güç dengesine bağlı olarak değişik biçimler almıştır. Üretim tarzına tekabül eden devlet dört tipte karşımıza çıkar: Bunlar köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist devletlerdir. Ancak sosyalist toplumun dışındaki devlet tipleri, kendi varlık koşullarını sağlamlaştırıp, yetkinleştirirken, sosyalist devlet tam tersine, kendi varlık koşullarını kaldırarak devletin kendi kendine yokolmasını sağlar.

Sosyalist devlet dışındaki devletlerin belkemiğini sömürü hat tı oluştururken tip olarak değişmesi —bu nitel de olsa— onun özce sömürü mekanizması ile işleyen bir diktatörlük olduğu gerçeğini asla değiştirmez. Örneğin; köleci, feodal ve kapitalist devletler üç ayrı tip devlet ise de her üç devlet tipinin sömürü üzerinde yükselmesi anlamında farklılık taşımadığı ortadadır. Bunlar arasındaki tek farklılık, değişik bir üretim tarzına tekabül ediyor olmaların-

da ve üst yapıdaki sınıfsal örgütlenme biçimlerinin çeşitliliğinde yatar. Öyle ise, sömürüye dayanan toplumların sosyal dönüşümü, genel olarak sömürücü sınıfların egemenliklerini inşa etmeleri bakımından önem taşımaktadır. Kapitalist toplumun üretici güçleri geliştirmek düzeyinde ve tarihi olarak ilerici bir nitelik taşıması, onun siyasal üstyapısının gerici karakterini ortadan kaldırmaz.

Sömürülen sınıflar yönünden toplumların sosyal dönüşümü, sömürülenlerin çelişkilerinin tamamını değil, yalnız belli bir süreç içindeki çelişkilerinin bir bölümünü —ki, o da çetin sınıf mücadeleleri sonucu— çözüme bağlamıştır. Kaldı ki bu çözümler genel olarak sömürülme sürecinin daha bunaltıcı olmasına da neden teşkil etti. Lenin, «bir yönetim ne değin demokratikleşmişse —burjuva anlamda— böyle bir toplumda sömürünün en acımasız, en sinsicesi güvenceye bağlanmıştır» derken bunu anlatıyordu.

Sömürüyü savunan devletlerden biri olan kapitalist devlet hangi biçimde olursa olsun mutlak bir burjuva diktatörlüğüdür. Onun monarşik cumhuriyet, demokratik cumhuriyet biçimlerine bürünmesi, diktatörlük içeriğinin gerçekliğine gölge düşürmez. Ama bu böyledir diye, bir yönetim biçimi diğer bir yönetim biçimiyle asla eleştirilemez. Bu yönetim biçimleri içinde birisinin diğerine oranla işçi sınıfı ve emekçi halk adına tercihi sözkonusudur. Monarşiye karşı, demokratik cumhuriyetin savunulması (kapitalist toplum koşullarında) Marksist-Leninist literatürün önemli şiarlarındanır.

Aklı başında hiç kimse, her ikisi de özde burjuva diktatörlüğüdür diye, burjuva demokrasisi ile, faşizmi aynı kaba koymaz; ve faşizm tehlikesine karşı kitleleri ya da tek seçenекle karşı karşıya bırakmaz. Özde burjuva diktatörlüğü olan, ancak yönetim biçimi olarak nitel farklılıkları bulunan faşizm ile burjuva demokrasisi arasındaki her bakımdan kalın çizgileri hiçe sayıp özdeşleştirilenler; frensiz, dümensiz yolalan «sosyalizm yolcuları»dır.

SOSYALİST DEVLET'TEN DEVLET'SİZLİĞE

Sömürücü sınıf olan kapitalistlere karşı proletaryanın örgütlenmesi olarak sosyalist devlet, mutlak bir «şiddet» örgütü olarak —ama sadece bu yanılla— değerlendirilemez. Sosyalist devlet, iktidardan uzaklaştırılan kapitalist sınıfın direnç göstermediği sürece «şiddet» faktörüne ihtiyacı yoktur. Oysa kapitalist devletin be-

lirleyici niteliklerin birisi de —tek olmamakla birlikte— *şiddet*’in kendisidir. Öte yandan sosyalist devlet hem proletaryanın proletarya olarak sınıfsal etkinliğini gösterebilmesinin ve hem de giderek proletaryanın sınıf olarak kendi varlık koşullarını yok etmesinin aygıtıdır. Bu anlamda sosyalist devlet, yarı-devlettir.

Sosyalist devlet; yönetim aygıtının ilkönce işçi sınıfının elinde olmasını, sonra da sömürücü sınıflardan temizlenmiş tüm toplumun yönetime en etkin bir biçimde katılımını sağlayan bir devlet tipidir. Sosyalist toplumun MADDİ-TEKNİK temelini oluşturulması, sevk ve idare sosyalist demokrasinin yaygınlaştırılması ve tüm toplumun proleterleşmesinin sağlanması,.. ilh, sosyalist devletin ana görevleridir.

Kapitalist devlet, üzerinde baskı uygulanan emekçi sınıfların suskunluğu oranında kendini güçlü hisseder. Sosyalist devlet bunun tam aksine; kitlelerin bilinçlenmesi, yönetime katılımı, özverili olması, yaratıcılık ruhunun gelişmesi v.s. ile varolur. Kapitalist devlet güçlenişi «ebedileşmesi» için kullanırken —Kapitalist sınıf, devletin ebedi olduğuna da inanır— sosyalist devlet, güçlenişini kendi sönme sürecinin öngerekleri arasında sayar. İlk bakışta bir paradoks gibi görünen bu durum, soruna çok yönlü yaklaşıldığında kolayca anlaşılabilir

Kapitalist devlet giderek yönetim aygıtının organlarını genişletirken, yönetici unsurlar-sınıflar-yelpazesini daraltmaya çalışmaktadır. Emperyalist metropollerde burjuvazinin iktidarı doğrudan ele alması bunun en çarpıcı örneğidir. Finans oligarşisinin egemenliği diye adlandırdığımız bu yönetim, emperyalist çağın metropol tekелci burjuvazisinin hayal ettiği en ideal yönetim biçimidir. Ama bu yönetimin tekелci burjuvazice ihtirasla isteniyor olması, bu tür bir yönetimin mutlaka gerçekleşeceği şeklinde yorumlanamaz. Sorun böyle ele alınırsa, işçi sınıfı emekçi halk güçlerinin sonucu belirleyici muhalefeti hiçe sayılmış olur. Kaldı ki, çağımızda genel olarak her ülkede işçi sınıfı ve emekçi halkların ileriye yönelik mücadelesi, burjuvazinin bu pek gerici arzularına vize vermeyecek kadar güçlüdür. Bazı istisnalar dışında —ki bunlar da finans oligarşisi sayılamaz tam anlamıyla— dünyanın hiçbir emperyalist metropolünde tekелci burjuvazi, finans oligarşisinin «en dar» siyasi üstyapısını kuramamıştır. Çünkü işçi sınıfı ve emekçi halk güçleri kanları ve canları bahasına kazandıkları mevzileri öyle ucuza ve kolayca terketmezler; burjuvazi de bu rizikonun altına girecek cesareti, günümüz koşullarında kendisinde bulamamaktadır. Fakat isteğin kendisi ile bu isteğin gerçekleşmesi

iki ayrı şeydir; bunların birbirine karıştırılmaması gerekir ve her istek bir zorunlulukmuş gibi değerlendirilmemelidir. Emperyalizmin «siyasi gericiliğe tekabül etmesi»nden yola çıkarak, işçi sınıfını ve emekçi halk güçlerini inkâr etmeksizin, finans oligarşisinin mutlak egemenliğini ya da Türkiye benzeri ülkelerde «oligarşik diktayı» (1) savunmak mümkün değildir. Bu tür tahliller, öznelciliğin, doğmatizmin damgasını taşımaktadır.

Sosyalist yarı-devlet tahakkümcü değil, sevk ve idare edicidir; saldırgan değil barışçıdır; azınlığın değil, çoğunluğun demokrasisidir; «mutlak baskı ve şiddet» uygulamaz, ikna edici, yönlendirici ve özendiricidir. Körü körüne sadakat değil, eleştirel bir yaratıcılık öngörür. Sermayenin değil, emeğin diktatörlüğüdür. Yönetimde tekelleşmeye değil, işbölümüne yönelik faaliyet gösterir. Dış politikada istilacı, yayılmacı, ilhakçı... değil, vazgeçirici ve caydırıcıdır. Haklı savaşların yanında, emperyalist karakterli savaşların keskin olarak karşısındadır. Müdahaleci değil, emekçi halkların ezici çoğunluğunun tercih ve çıkarları doğrultusunda hareket eder. Mevcut düzeni korumayı değil, onu ileriye doğru değiştirmeyi hedefler. Kısacası sosyalist devlet tutuculuğunun değil, diyalektik bir anlayışın kompozisyonudur.

1917 Büyük Sosyalist Devrimi dünyada ilk kez bir sosyalist devletin gerçekleşmesini sağladı. SSCB devletinin özü proletarya diktatörlüğü, biçimi ise «Sovyetik»ti. İşçi sınıfının geçmişte kendi iktidar örgütlenmesine ilişkin hemen hemen hiçbir modeli ve deneyimi yoktu. Ama bu, işçi sınıfı biliminin devlet konusunda teorik öngörülerinin bulunmadığı anlamına gelir mi? Elbette ki gelmez. Teorik olarak proletarya diktatörlüğü üzerine işçi sınıfı bilimi zengin yorum, tesbit ve malzemelerle doludur. Ne ki, proletarya diktatörlüğünün 1917'deki pratik yansımasıyla, devletle ilgili Marksist-Leninist tesbit ve öngörüler canlılık kazanmakla kalmamış, aynı zamanda proletarya diktatörlüğünün gelecekteki işlev ve görevlerinin daha da zenginleşmesini sağlamıştır. Nitekim 1917 Ekim Sosyalist Devriminden sonra, Sovyetik biçim dışında, halk demokrasisi biçimli proletarya diktatörlüklerinin görülmesi bunun belirgin bir kanıtıdır. Ama hangi biçimi alırsa alsın, sosyalist kuruluş döneminin *olmazsa olmaz* koşulu PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ'dür.

Sosyalist devletin alacağı biçimler, burjuva devletinde olduğu gibi aldatıcı değil, sosyal fenomenlerin kendisiyle sıkı sıkıya uygunluk içindedir. Örneğin; burjuvazi kendi devletinin esas mahiyetini gizlemekte ve yalnızca devletin aldatıcı olan yanını, yani bi-

çimlerini ön plana koymaktadır. Oysa proletarya kendi devletinin sınıf muhtevasını açıkça ve samimiyetle ilân etmekte ve onun biçimlerinin asla sınıf içeriğini değiştirmeyeceğini, aldatici olmaksızın söylemektedir. Ancak proletarya diktatörlüğü, günümüzde aldığı gelecekte alacağı biçimlerle, daha önce de belirttiğimiz gibi, tamamen devletin varoluş koşullarını kaldırmak gibi tarihsel bir görevle karşı karşıyadır. Halbuki burjuva devletinin aldatici biçimlerine yakıştırdığı çekici sözcüklerin bile, biçimin kendisiyle uyumadığını hayat bizzat göstermiştir.

Burjuvazi devlet aygıtının biçimsel yanını, toplumsal fenomenlerin gelişme perpektiflerine uygun olarak değil, kendi sınıf çıkarlarının güvenceye alınması ile doğru orantılı bir şekilde değiştirir. Bu nedenle burjuva devlet biçimleri, ya sınıf mücadelesinin şiddetli olduğu dönemlerde bir baskı biçiminde önlem olarak; ya da sınıf mücadelesi etrafında örgütleşip yükselen toplumsal muhalefeti pasifize edici işlevlerle yükümlüdürler. Demek oluyor ki, burjuva devlet aygıtının biçimlenişinde sınıf mücadelesinin iniş çıkışları, sosyalist devletin biçimlenişinde ise toplumsal örgütlenişin yetkinleşip, toplumun bizzatı yönetim faaliyetine etkin bir biçimde katılması belirleyici olmaktadır.

Su halde, kavram olarak «baskı» veya «şiddet», kapitalist devlet ile sosyalist devlette, ne uygulanış yönünden ve ne de yöneldiği sınıfsal çıkarlar açısından, hiç de aynı şeyler değildir. Kapitalist devlette «şiddet» ve «baskı» özel mülkiyete dayalı sömürü düzeyinde toplumsal gelişmenin önünde bir barikat görevi görürken; sosyalist devlet «baskı» ve «şiddet»i toplumsal mülkiyete dayalı sömürsüz bir toplumun ilerleyişi önündeki engelleri temizlemek gibi saygın, insani ve zorunlu tarihsel bir amaçla kullanmaktadır; ve bu engeller temizlenip aşıldıkça da «baskı ve şiddet»e duyulan gereksinme buna koşut olarak azalmakta ve giderek yokolmaktadır.

Kısaca «halk yönetimi» diye özetleyebileceğimiz «demokrasi» deyimi de diğer kavramlar gibi, burjuva devlette ayrı, proleter devlette apayrı bir içeriğe sahiptir.

Genel olarak «demokrasi» kavramı devletin kendisiyle içiçeridir. Onun (demokrasinin) yönetim açısından görelî olarak ancak nicel bir değişimi sözkonusudur, sınıflı toplumlarda. Çünkü «demokrasi» demokrasi olalı tarihin hiç bir döneminde sözcüğün tam anlamıyla da olsa «halk yönetimi» olamadı. Bu sınıflı toplumların devletlerinde apaçık görüldü ve günümüz kapitalist devletinde de somut olarak yaşanıyor. Bir kez «halk» kavramı tarihin her döne-

minde bir birinin aynı olmayan farklı kategorileri içerdi. Örneğin; köleci devlette köleler «halk» kategorisi dışında sayılıyordu. Böyle olunca da bu «aşağı tabakalar» «halk yönetimi» denen organizmanın, hiç değilse nisbi de olsa içinde yer alma hakkına asla sahip olmadı.

Sınıflı toplum tarihinde devletin «baskıcı» özü değişmemiş, hep aynı kalmıştır. Değişen sadece «baskı»nın yöntemleri olmuştur. Ama bu değişimler de hiç bir zaman öyle «gökten zembille inmemiş» çetin ve kanlı sınıf savaşları sonucu gerçekleşmiştir. Bu değişimin periyodik bir özetini şöylece vermek mümkün:

1 — Köleci toplumda köle sahipleri, kölelerini öldürmek yetkisine sahiptirler,

2 — Feodal toplumda serf'lerin alınıp, satılması yetkisi toprak beylerine bırakıldı,

3 — Kapitalist toplumda burjuvaziye, proletaryayı işsizliğe, açlığa ve ölüme mahkum etme «yetkisi» ve hakkı tanındı.

Görüldüğü gibi sonuçları itibariyle her üç kategoride de durum egemen sınıfların lehine, ezilen sınıflarınsa mutlak aleyhine gelişmiştir.

En «uygar yasalar» bile —sınıflı toplumlarda— ezen sınıfların ezme yetkisini perçinlemekten öteye gidemedi. Öldürmenin ilkel biçimi yerine «modern» ve çok vahşi yönetimini yetkinin yerine hakkı koymakla yetindi. Kapitalizmin «özgürlük», «eşitlik» ve «kardeşlik» sloganları ardında saklanan ve asıl amacın araçları olan bu aldatıcı sözcüklerin altından çıkan buydu. Ve zaten sınıflı toplumun ilk evresi ile son evresinin kölecilik köprüsüyle bağlantılı olduğu gerçeği tüm bunları doğrulamaya yeter.

«HALK» KAVRAMININ TARİHSEL KONUMU :

«Halk» kavramı denince akla ilk gelen, toplumun emekçi sınıf ve tabakalarıdır. Bunun yanında nesnel-tarihsel konumları ve rolleri itibariyle toplumun ileriye yönelik faaliyetlerine katılanlar da «halk» kategorisi içine girerler. Maddeci tarih anlayışı, her kavramı olduğu gibi, halk kavramını da tarihsel gelişim süreci içindeki değişik nesnel koşullarda aldığı biçim ve içerikle inceler. Halk kavramının genel ve süreklilik taşıyabilecek dogmatik bir tanımı verilmemiştir ve zaten bu mümkün de değildir. Öyle ise halk kavramı, ancak belli bir süreç içindeki konumu ile ele alınıp tahlil edilmek durumundadır. Başka türlü bir yöntem, bilimsellikten uzak, dogmatik ve saçma olur.

Maddi hayatın dolaylı, dolaysız üreticileri ve yaratıcıları halk kitleleridir. Ama bu yalnızca bu yanılla halk kavramını tanımlamaya yetmeyen eksik bir tesbittir. Ne ki, bu tanım eksik olmakla birlikte, halk kitleleri kavramı salt bu çekirdek üzerinde örgütlenir. Yani, tarihin gerçek yaratıcısı olması ve üretim faaliyetinin halk kitlelerinin omurgası olması biçimindeki tesbit; halk kavramının, tarihsel değişikliğine karşı öz olarak, *olmazsa olmaz* koşuludur.

Halk kitleleri yalnız maddi değil, manevi hayatın da ana kaynağıdır. Sanatın, kültürün ve her türlü sosyal olgunun üreticisi gene halk, halk kitleleridir. Halk kitleleri olmaksızın, ne sosyal ne de ulusal bir kurtuluş mümkün değildir. Halk kitlelerinin aktif faaliyeti, desteği ve mücadelesi toplumsal ileriye gidişin şah damarıdır.

Halk kitleleri kavramı tarihsel süreç içinde sürekli değişip, gelişen bir kategoridir. Gerek sosyo-ekonomik kuruluşun kendisiyle ve gerekse bu sosyo-ekonomik kuruluşa özgü sosyal yapıyla sıkı sıkıya bağıntılıdır. Sınıflı toplumlarda çeşitli sınıf ve sosyal katmanların halk kitleleri kapsamına girmesi, bu kavramın ne anlama geldiğini tesbit etmedeki metodolojik çalışmanın üzerinde özenle durulmasını gerektirir. Ayrıca bu kavramın sürekli değişip, gelişen bir kavram olması itibariyle; ilgili sosyo-ekonomik ve bu sosyo-ekonomik yapıya denk düşen sosyal konumdan bağımsızlaştırılarak ele alınması, bizi giderilmesi güç yanılgılara götürür. İşte bundandır ki, bu kavramın tekabül ettiği tarihsel dönemden soyutlanmaması, nesnel sonuca ulaşmanın başlıca şartıdır.

Halk kavramının sürekli değişip, gelişen bir kavram olduğunu söyledik. Bu değişim ve gelişmeyi şöyle özetlemek mümkündür:

a) İlkel komünal toplumda, toplumun tamamı halk kategorisi kapsamına girdiği için, bu toplum biçiminde halk kitleleri derken; toplumun tamamını kasetmiş oluruz.

b) Sınıflı toplum biçiminin proto-tipi olan köleci toplumda, halk kavramı artık toplumun tümünü içermiyor, üretim faaliyeti içindeki konum ve rolleri itibariyle farklı sınıf ve sosyal kategorilerin varlığı sözkonusu oluyordu. Bir yanda köle sahipleri ve onların ekonomik-politik örgütü olan köleci devletle bütünleşmiş egemen güçler, diğer yanda devlet yönetiminde hiç bir etkinlik ve katılımı sözkonusu olmayan başta köleler ve yalnızca sömürü aracı olarak kullanılan sosyal tabakalar.

c) Feodal toplumda çıkarları uzlaşmayan iki temel sınıf: serfler ve feodal beyler. Burada da halk kavramının kapsadığı serfler

ve bu çekirdek etrafında örgütlenen sömürü, baskı ve zulme hedef diğer sosyal katmanlardır.

d) Sınıflı toplumun son halkası kapitalist toplumda, diğer sınıflı toplumlarda olduğu gibi; öz olarak halk kavramının belirleyici çekirdeği maddi meta üreticisi emekçi yığınlardır. Halkın ezici çoğunluğunun odağı olan bu çekirdek, toplumsal gelişmeden yana emeği ve katkısı bulunan tüm sosyal sınıf ve kategorileri çevresinde toplamaktadır. Halk kitleleri kavramı, devletle bütünleşmiş tekelci kapitalizm'de sınıflı toplumlar içinde en geniş içeriğe ulaşır. Sınıflı toplumlarda sömürü merkezileştikçe, halk kitlelerinin sayısal yanı da büyür.

S O S Y A L İ S T T O P L U M D A «HALK» K A V R A M I

Sosyalist devrimin hemen ertesinde sınıflar ortadan kalkmadığına göre, halk kavramı da sosyalist devrim sonrasında gene bilimsel tesbitlerle açıklık kazanabilir. Bu kez halk kavramı kapsamına alınacak sosyal sınıf ve kategorilerin yalnız geçmişte sömürü, baskı ve zulme hedef olmaları yetmez; yeni bir sosyo-ekonomik kuruluşun (sosyalist düzenin) inşasına şevkle, istekle ve özveriyle katılmaları da gereklidir. Bu anlamda halk kavramı sınıflı toplumlar kategorisinden ayrı olarak nitel bir değişime uğrar. Sınıflı toplumlarda halk kavramı, sürekli farklılaşma-ayrışma doğrultusunda kendini gösterirken; sosyalist toplumda tam aksine, bu farklılaşmalar azalarak halk kitleleri homojen, uyumlu ve tek bir amaç etrafında kenetlenen bir organizma olur.

Devletin öyle falan yılın filanca ayında, şu gün, bu saatte yok olacağını sanmak, mekanizmin batağına düşmeksizin mümkün değildir. Devletin yokoluşu, sönme sürecinin şu veya bu evresi değil, tamamıdır.

Devlet; sınıflı toplumlar tarihinin uzun bir geçmiş ve deneyime sahip egemenlik aygıtıdır. Toplumsal yaşamın her alanına yayılmışlığı ve sınıflı toplumlarda hükmedilen sınıfların kafalarında değişmezliğinin, toplumun üstünde ilahi bir olgu olduğunu koşullandırılması sözkonusudur. Yalnız bu anlamda bile, devletin bu dal budak salan kollarını otomatik bir aygıt aracılığı ile şıppadak kesip atmaya düşünmek bir mantıksızlık örneği olur. Öyle ise sorunu bir süreç olarak ele almak ve bu sürecin tamamını yorumlamak; devletin yokolmasının öyle gereksizleşen bir şeyin fırlatılıp atılması olmadığını anlamayı daha da kolaylaştırır. Süreç bir tek fenomenin değil, sayısız fenomenin bütünlüğü ve bu fenomenlerin

nitel anlamda o sürece damgasını vurarak çözümleşmesidir. Bu fenomenler ekonomik, politik, kültürel, psikolojik... v.b.; yani maddi ve manevi yaşamın tümünü kapsarlar.

Diyalektiğin yasaları, bizim her sosyal olayı nedensellik bağları içinde en doğru sonuçlarıyla tahlilini yapabilmemizi —eğer diyalektiği kavrayabilmişsek— kuşkuya yer bırakmadan sağlayacak kadar açık ve mükemmeldir. Bu mükemmelliği kavrama nasibinden yoksun isek, diyalektiği mekanizme, metafizik düşünceye, idealizme indirgemiş olmamıza da hiç kimse şaşmamalıdır.

Her konuda olduğu gibi devlet konusunda da diyalektik yasaların geçerli olduğunu belirtmek, bellekleri aczeden bir tekrardan başka ne anlama gelir?... Ama bunun, bin kez söylenmiş olsa bile, binbirinci kez yinelenmesinin maddi şartları hala vardır.

Sosyalist kuruluş aşamasının halk kavramına kısaca değinmiştik. Halk kavramı sürekli biçim ve nitelik değiştirerek, sosyalizmin üst aşamasına ve oradan da sınıfsızlığa dek gelişmesini sürdürür. Bu gelişme elbetteki farkların yok olması anlamındadır; kavram olarak değişme ve gelişme sonsuzdur. İlkönce halk ile halk olmayanlar arasındaki farklar kaba ve kalın çizgilerle belirlenecek niteliktedir. Giderek farklar müanslar olarak inceler; ve zamanla öyle farklılıklar kalır ki, bunlar bilimsel bakış açısı olmadan görülemez hale gelir. İşte bu gelişmeyi, ya da bu gelişmeyi kapsayan süreci ve farklılıklardaki kalın ve ince ayrışmayı anlamadan, halkın sınıfsız toplumun eşigindeki hüviyetini çıkarmak mümkün değildir.

Sosyalist toplumun üst aşamasında halk kitlelerinin tek bir amaç etrafında kenetlenen bir organizma olması dışında, esasen gözönünde bulundurulması gereken, bu organizmanın iç çelişkilerinin üretime katılım açısından ele alınamayacağıdır. Çünkü, üretime katılma ve üretim faaliyeti süreci içinde halk kitleleri asla eksiksiz bir homojenliğe ulaşamaz ve zaten bunu böyle düşünmek, ancak otomatizmle açıklanabilir.

Yetenekler ve iş yapma alışkanlığı her insanda aynı değildir. Bu kural tarihin hiç bir evresinde salt eşitleştirme düzeyine de yükselmez. Sınıfsız toplumun insanları arasında farklar kalmayacak, denirken; onların üretimdeki emek ve ihtiyaç ilişkisi arasındaki yerlerinin farksızlığı kastedilir.

Çalışmanın bir zevk, yaşamın temel amaçlarından biri olarak kabul edileceği sınıfsız toplumda; her alanda çalışma olanlığının bulunması, her insanın tüm iş alanlarında aynı değerde verimli ve yetenekli olacağı anlamına gelmez ve gelmemelidir. Şu da

var ki: herkes daha çok verimli ve üretken olacağı çalışma alanlarında sınırsız bir olanakla donanacaktır. Bu da zaten sınıfsız toplumun temel öngereklerinden biri ve belkide en önemlisidir. İşte bu ince farklılıkları halk kitlelerinin bütünleşmişliğine bağlama hastalığıdır ki, sınıfsız toplumun sosyal yapısını kavrayamamayı doğuruyor. Oysa bu diyalektik bir zorunluluktur ve hiç bir zaman da iç çelişkisiz bir halk kitlesi oluşmayacaktır.

Bugün Sovyet Toplumunun içinde bulunduğu durum yukarıdaki tesbitin tamamı değil, sürecin yalnızca eşiğidir. Sosyalist Devrimin hemen sonrasında karmaşık sınıf yapılarının netleşmesi ve her sınıfın özgün konumu içinde belirginleşmesi sağlandı. Örneğin işçi sınıfı, köylülük ve aydınlar üretim faaliyeti içinde kendi kategorileri kapsamında homojenleşerek, tarihi kişiliklerini kazandılar. Bu aşamadan sonradır ki, bu sınıflar tarihin DOST SINIFLARI olabildiler. Sınıflı toplumda köylülük homojen değil, içinde çok yönlü konumlar taşıyan kategorileri içermekteydi. İşçi sınıfı da sınıf olarak yalnızca ekonomik platformda ve sömürülme anlamında, üretime doğrudan katılıyor olması anlamında bir homojenlik taşıyordu. Sınıf bilinci ve mücadele anlayışı bakımından kapitalist toplumda, işçi sınıfı asla homojen değildir. Ve genel olarak iki temel cepheye —sosyal demokrat ve sosyalist—bölünmüştür. Bu kaba ve herkesin bildiği olguları, sınıfsız toplumda ya da eşiğinde görmek mümkün müdür? Elbette ki, hayır.

Bu durum aydınlar için de geçerlidir. Aydınlar kategorisine girenler kapitalist toplumda konumları gereği, çok değişik ideolojik-politik eğilimlere sahiptirler. Bir yanı sıra burjuva diğer yanı sıra emekçi karakterli olan bu eğilimler, aydınların da homojen bir kitle olmasını engellemektedir. Oysa sınıfsız toplum öncesinde aydınlar da DOST BİR SINIF olarak işçi sınıfı ve köylülüğün yanbaşı, sosyalizmin zaferi için mücadele etmektedirler.

Demek oluyor ki, sosyalist toplum, önce kapitalizmden devraldığı sınıfları netleştirerek *dost sınıflar* haline getirir; daha sonra da bu sınıfları proleterleştirme sürecinden geçirerek, tek bir proleter organizmaya dönüştürür. Bu ise uzun bir süreci gerektirir ve tedricen gerçekleşen bir olaydır. Bu oluşum için tarih ve gün tesbiti yapmak, olsa olsa takvimci bir anlayıştır ve Marksist-Leninist literatürle hiçbir ilgisi yoktur.

Ş İ D D E T Ü Z E R İ N E :

Devleti yalnızca bir sınıfın diğer bir sınıf üzerindeki baskı ve şiddet aracı olarak görenler —ama yalnızca böyle görenler— dev-

letin hiç değilse günümüz koşullarındaki işlevleri bir yana, onun (devletin) sevk ve idare, örgütleme ve yönlendirme gibi sosyalist toplum için hayatiyet taşıyan görevlerini kavramayı bir türlü beceremeyenlerdir. Ya da sosyalizme rağmen, sosyalizme inançsızlığı inatla sürdürenlerdir.

«Devlet bir baskı ve şiddet örgütü müdür?» sorusuna ilkönce «evet» diyenler ve bunun maddi temellerini tahlil edenler, Marksist-Leninistlerdir. Ama, devlet sadece bir baskı ve şiddet örgütü müdür? sorusuna «evet» diyecekler «sol» gevezelerdir; mantığı metafiziğin, mekanizmin duvarları arasında hapsolmuş olanlardır. Böyle bir sorunun karşılığını değil sosyalist devlet için kapitalist devlet için bile «evet» biçiminde doğru ve yeterli saymak mümkün değildir. Çünkü «şiddet»in kendisi hangi devlet için olursa olsun amaç değil, araçtır. Baskı ve zor'un tek başına amaç olduğu ve «zor'un her şeyi halledebileceği», Dühring'lerden başka kimse tarafından savunulmamıştır. Kapitalist devlette ARTI-DEĞER sömürsünü güvence altına almak için bir araçtan ibaret olan «şiddet», sosyalist devlette, sömürsüz toplumun kuruluşu için araçlardan yalnızca biridir. Ama teslim edilmelidir ki, «şiddet»in tek başına bir amaç sayılması kadar, bu iki tür «şiddetin» aynı ölçülerle değerlendirilmesi de pek saçma olurdu.

Sosyalist devletin ağır basan yanı kitleleri ekonomik, politik, kültürel, sanat ve estetik alanlarda eğitip yönlendirmesidir. Sosyalist devlet, karşı-direnış sözkonusu olmadıkça «şiddet»e başvurmaz ve esasen özü de buna (şiddet'e) değil, ikna ediciliğe ve özendirciliğe dayanır.

Sovyet devriminin «*kışla komünizmi*»ne dayandırılmasını isteyen Troçkizm'e karşı Leninist uygulama bu savın en çarpıcı örneği değil midir? Köylülüğü dipçikle sosyalist kuruluşa yöneltmedeki Troçkist anlayışa karşı Leninizm işçi sınıfının bu en yakın ve doğal müttefiğini özendircilik ilkesiyle sosyalizme kazanmayı öngörmüş ve bunu hayatın içinde bu biçimiyle uygulamıştır. Bunun dışında Leninizm, burjuva unsurlar da dahil olmak üzere, sosyalist kuruluşa katılmamakla beraber tarafsız kalan mülk sahiplerine karşı da asla şiddet kullanmak yanlısı olmamıştır. Bu tesbitleri, Leninist sosyalist devrim teorisinde görmek mümkündür. Öyle ise sorunu salt sınıfsal şiddetle sınırlamak eğilimi, kitlelerin düşüncelerini törpüleyen «*testere mantığı*»ndan öteye bir anlam taşımıyor.

SOSYALİST DEVLETİN SINIFSAK İÇERİĞİ

Her devlet tipinin bir sınıf diktatörlüğü olduğu gerçeğinden hareketle, nasıl ki kapitalist devletin her biçimi burjuva diktatörlüğü ise, sosyalist devlet de hangi biçimi alırsa alsın, özü her zaman proletarya diktatörlüğüdür. Bu genel bir doğrudur, ama bu genel doğruyu düz bir mantıkla ele aldığımızda, burjuva diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğünün işlev ve niteliğini aynı kaba koymuş oluruz ki, bu daha baştan yanlış olur.

Sosyalist devrimde —günümüzde hemen her devrimde— işçi sınıfının öncü rolü ne bir raslantıdır ve ne de bir başkası tarafından ihsan edilmiş bir lütuftur. Her olgunun olduğu gibi bunun da maddi bir temeli vardır. Bu temel işçi sınıfının tüm diğer sosyal sınıflardan daha çok örgütlenmeye, bilinçlenmeye, disipline yatkın olmasında ve ekonomik hayatın can damarı olan sanayi komplikasyonlarının bizzat içinde bulunmasında yatar. Yalnız bu da değil; işçi sınıfının sınıf olarak türdeşliği, ekonomik anlamda farklı çelişkilerinin bulunmaması, onun devrimdeki öncülüğünü kaçınılmaz ve zorunlu kılan özelliklerdir. Oysa köylülük ve aydınlar, kendi sosyal tabanları üzerinde bile bir bütün olmayıp; kaypak; bazen mülkiyet düşkünü, bazen de proleter eğilimlere yönelik özelliklere sahiptirler. Disiplinsiz, anarşiye açık, dejenere ve örgütlenmeye yatkın olmayan sınıf ve sosyal kategorilerdir. Bu haliyle sosyalist devrimin —günümüzde her devrimin— elbetteki en sağlam örgütlenme ve disiplin anlayışıyla bezenmiş işçi sınıfının sosyal tabanı üzerinde temellendirilmesi en isabetli ve en emin yol sayıldı. Ancak, işçi sınıfının bir başına ve doğal müttefikleri olmaksızın herhangi bir devrime kalkışması da intihar olarak nitelendi.

İşçi sınıfının bu öncülüğü sosyalist devrimden sonra da devam eder ve diktatörlük görevini halk kitleleri adına ve salt onların nihai çıkarları için kulanma hak ve yetkisine sahiptir. Bu durum sınıfların netleşmesi yani, üretim faaliyeti içindeki konumları itibariyle dost sınıflar haline dönüşmesine dek böyledir. Bu aşamada işçi sınıfının diktatörlüğü sona mı erer? Hayır. Ama artık bir sınıfın diğer bir sınıfa tahakküm niteliği taşıyan diktatörlük değil, sosyalist toplumun silinmeye yüz tutmuş farklılıklarını sürekli azaltmayı hedefleyen, yalnızca organizasyon yönü ayakta duran bir diktatörlüktür bu. İşçi sınıfı kendi kazanımlarını, bilgi ve becerilerini, sevk ve idare sanatını, devrimci inisiyatifini tüm topluma egemen kılmak göreviyle karşı karşıyadır. Bunu başardığı öl-

çüde herkesi proleterleştirir ve sınıfsız toplumun kapılarını birer birer aralar. Bu gelişmeler devletin sınıfsal niteliklerindeki dönüşümlere de işaret ederler. Tümüyle sosyalizmin inşası çabalarına, komünizmin maddi ve teknik temellerinin yaratılması çalışmalarına katılan, aralarında hiç bir uzlaşmaz çelişki bulunmayan, birbirine dost toplumsal sınıf ve katmanların oluşturduğu «halk» tarihi olarak halkın, halk kavramının, sosyalizmin ileri aşamasında aldığı yeni ve özel bir biçim olarak görülür. Ancak kategorik olarak öteki halk kavramlarından bu yeni halk topluluğunu ayıran esas özellik, toplumun belli bir kesimini değil, tümünü oluşturuyor olmasıdır. Bu halk olgusu, bunun yanında belli bir egemenliği, yönetimi, yönlendiren iradeyi de temsil etmektedir. Yani bu halk, toplumsal yasaları ve toplam üretim faaliyetini, komünizmin kuruluşuna hizmet edecek biçimde yönlendiren iradenin kendisidir. Bu iradenin ya da egemenliğin siyasal iktidar olarak somutlanması, zaten varolan emekçi sınıflar egemenliğinin, yani proletarya diktatörlüğünün bir uzantısıdır. Tümüyle emekçileşmiş insanların bulunduğu bu toplumda diktatörlük, halkın tümünün, baskıcı olmayan diktatörlüğüdür. Devlet varolduğu sürece bunun adı proletarya diktatörlüğüdür ve bu diktatörlüğün gelişmesinin belli bir konasına tekabül eden tüm HALKIN DEVLETİDİR.

HALKIN DEVLETİ YAPAYLIĞIN DEĞİL TARİHSEL ZORUNLULUĞUN DAYATTIĞI DERİNLEMESİNE BİR GERÇEKLİKTİR

Lenin; «proletarya diktatörlüğünün gelecekte çok zengin ve çeşitli biçimler alacağını», daha proletarya devletinin hiç bir pratik uygulanmasının olmadığı dönemde işaret ediyordu. Ancak bu biçimlerin adının ve ayrı ayrı niteliklerinin önceden belirlenmesi gibi sonuçsuz bir çaba içinde de olunmamıştır ve zaten bu, toplumsal gelişmenin sonsuz çeşitliliği ve diyalektik sürecin zengin içeriği karşısında mümkün değildir.

Lenin 1919'da Sovyet Devletini, «*kapitalizmin boyunduruğunu tümüyle kırmak için savaştan EMEKÇİ HALKIN DEVLETİ*» olarak tanımlıyordu. (Proletarya Diktatörlüğü Teorisi, Sf. 87) İlk savaşa katılanlar fabrika merkezlerinin emekçileri idi ve devlet gücünü de ellerine alanlar onlardı. Ama emekçi köylülüğün ezici çoğunluğunu da yanına çeken işçi sınıfı; yalnızca, madrabaz, vurguncu ve talana alışık unsurlarla savaşıyordu.

Lenin; «yüzyıllar boyu aşığılanmış, ayaklar altında ezilmiş

köylüleri devlet yönetimine gönüllüce kazanmanın güç bir iş olduğunu, ama bu güç görevin mutlaka başarılmasının zorunlu olduğunu» önemle vurguluyordu. Sınıf diktatörlüğü ile proletaryaya diktatörlüğünün aynı şeyler olmadığını kavramak istemeyenlerin, Lenin'in sosyalist devletin asıl işlevinin tüm emekçi halk güçlerini örgütlemeye ortak etme istek ve azmini, ne yazık ki, kabul edemiyorlar.

Lenin; «*YOLDAŞLAR, PARTİSİZ İŞÇİLER, VE EMEKÇİ KÖYLÜLER* partiye katılın. Bu katılımdan dolayı size üstünlük kazanacaksınız diye söz veremeyiz. Sizi güç bir işe çağırıyoruz. *DEVLETİ ÖRGÜTLEME İŞİ*» diyor ve ekliyordu; «*Yeni yaşamı kurmada bağımsız olarak görev almak için partinin yığınlar arasından daha çok yeni emekçileri içine alarak aşama yapması, işte bizim tüm güçlüklerle uğraşma, savaşma yöntemimiz, işte bizim zafere giden uğraşımız (dar yolumuz).* (agy ,Sf. 87-88)

Lenin'in bu tesbiti o günün koşulları için yalnızca bir öneri, ama gelecekteki Sovyet Toplumu için bir amaçtı. Çünkü, devlet, halkın yönetime özveri, yüreklilik ve bilinçle katıldığı oranda *halk nitelikli* bir devlet olabilirdi. Lenin, emekçi halk kitlelerine parti kapılarını «sonuna kadar açık tutmuş ve kendi yeteneklerinin üstünlüğünü kanıtlamaları için kendi kendilerini sınamalarını istemişti. Çünkü sosyalist devletin gücü, yönetim, katılan yığınların bilinçlilikleri ile doğru orantılıydı. Bu anlamda güçlülüğü sözkonusu olan devletin, sönme sürecinin de hızlanacağı, gene Leninist tesbitin önemli bir yanıydı.

İşçi sınıfının öncü rolü sonsuz değildir ve sınıf olarak önce kendi sınıf dostlarını, mücadele yoldaşlarını kazanmak; sonra da bu dost sınıflarla kendisini bütünleştirmek aşamasına kadar sürecektir. Kendisini sınıf olarak yoketmenin yolu, bir yanıyla da buydu. Proletaryaya için devlet, sosyalist kuruluşu gerçekleştirmek için yalnızca özel bir araçtır. Bu araç onun ayakta durmasını ve yolu üzerindeki engelleri temizlemesini sağlar. İş bitince atılan ve atılacak olan bir özel araçtan farkı yoktur sosyalist devlet'in. (Baskı ve şiddet aygıtı olarak).

1917 ekim Sosyalist Devriminin ustası yüce Lenin, proletaryaya diktatörlüğünün yalnızca Rusya'ya özgü değil, evrensel niteliği de olan SOVYETİK biçimini, her şeyde olduğu gibi aynı mükemmellekle tesbit etti ve örgütledi. Sovyetik biçim evrensel olmakla beraber, mutlak bir biçim olarak da sunulmuyordu. Nitekim daha sonraki devrimlerde HALK DEMOKRASİSİ biçimli proletaryaya diktatörlüklerinin gerçekleşmesi, Leninist Sosyalist Devrim Teorisinin ne kadar zengin ve canlı bir içeriğe sahip olduğunu belgeliyor.

Demek oluyor ki, kuruluş aşamasında bile öz aynı olmakla birlikte, değişik biçimlere ulaşmak mümkündür. Bu biçimlerin de değişen koşullar ve toplum yapısının iç dinamiklerine koşut olarak yerlerini başka biçimlere, daha üst biçimlere terketmesi elbetteki doğaldır ve de zorunludur. Değişen bir toplumu, değişmeyen, statik bir devlet biçimiyle yönetmeye devam edilmesini öğütlemek, Marksist diyalektiğin kabul edemeyeceği bir şeydir ve tek sözcükle ilahiyatçılıktır. Kaldı ki, demokrasi yanıyla da, proletarya diktatörlüğünün gittikçe yaygınlaşan ve yoğunlaşan bir SOSYALİST DEMOKRASİ'ye dönüşmesini sağlamak, proletaryanın birincil görevlerindenidir. Bu tür bir demokrasinin yaşanan bir olay olmasının sağlanması da, emekçi halk kitlelerinin bizzatihi devlet yönetimine fiilen katılımı zorunluluğundan geçer. Başka türlüşünü düşünmek, sosyalist devrim teorisini inkâr etmeksizin mümkün değildir.

Sovyet Toplumunun günümüzde eriştiği engin başarıların büyük bir bölümünü halkın giderek daha büyük boyutlarda ve etkinlikte devlet ve yönetim işlerine fiilen katılmasında aramak gerekir. Bu katılımı salt ekonomik planda değerlendirmek yanlış olur. Çünkü, genişleyen parti safları politik açıdan kitlelerin bilinçlenmesini sağlayıcı okul görevini başarıyla sürdürmektedir. Bu gelişmeden kuşkusuz olabilecekler yalnızca SOSYALİST EKONOMİ POLİTİĞİN nasıl bir şey olduğunu daha kavrayamamış olanlardır.

Yeni Sovyet Anayasası, Sovyet Halkının 61 yıllık dinamizm dolu gelişmesinin muzaffer bir sentezidir. Bu aşamada devletin halkın bizzat katıldığı organizasyon olarak TÜM HALK nitelikli bir devlete dönüşmesi de sözü edilen gelişimin zorunluluk arzeden bir sonucudur. Halkın giderek proleterleşmesi ile, halk kavramının artık genel anlamda tüm Sovyet Toplumunu kapsaması salt ekonomik temelde değil, siyasi örgütlenme biçimlerinde de bütünleşmeyi kaçınılmaz kılmıştır. Artık Sovyet Toplumunu öylesine bir mükemmelliğe doğru yol almaktadır ki, devlet yönetimi böyle bir toplum için, Lenin'in işaret ettiği gibi; «*basit kayıt, kuyut*» işlerinden öteye anlam taşımıyor. Sovyetlerde toplumsal örgütlenme yeteneği ve alışkanlığının güçlü potansiyeli buna fazlasıyla yanıt verebiliyor; ve hiç bir bireyin bu örgütlenmenin dışında kalması asla düşünülemez.

Halkın Devleti'ne saldıranlar diyorlar ki; «Lenin bu konuda tek söz söylememiştir, varsa getirin de kabul edelim. «Ve tüm her zelerinin kaynağı olarak da Lenin'in o bir türlü kavrayamadıkları «*halk sözcüğü ile devlet sözcüğünün yan yana getirilmesiyle bir*

arpa boyu yol alınmaz» biçimindeki sözünü gösteriyorlar. İşte bu bilimi tahrif etmedeki beceriksizliğin yalın bir örneğidir. Marks ve Engels'in anarşistler için, Lenin'in burjuva toplum biçimi için söyledikleri, sosyalist toplumun kuruluşu aşaması için söylenmiş gibi kullanılabilir. Kimi «sol»culara göre, devlet devlettir; biçim değiştirmez ve ismiyle müsemmalığı da bozulmadan bir takunya, gibi fırlatılıp atılacaktır? Soruna bu kadar basitçe bakılıyor ve Leninde ince ve kaba yöntemlerle tahrif ediyor.

Marksizm-Leninizm'i yere çalmak, Marksizm-Leninizm'i boğazlamak diye buna derler. Lenin daha sosyalist kuruluşu görmeden —ekonomik olarak— sosyalist bir toplumun geleceğini, tarihi tarihine, adıyla ve sanıyla birlikte veremeyecek kadar Marksistti. Bunu yapsa yapsa kronoloji hastası ve «RİMİLDAR MARKSİST» deyimine pek de uygun düşen kafalar yapar. Okuyucu, bu şartları kürt halk dilinde onlar için biçilmiş kaftan olan «QEŞMER» diye nitelememizi başışlar sanırız. Gerçekten de diğer konularda olduğu gibi, halkın devleti konusunu da bir anti-Sovyet ve anti-komünist propaganda aracı olarak kullanmaya çalışanlar yalnızca ve yalnızca «QEŞMER»dirler.

Dedik ki, Marksizm-Leninizm tıpkı fizik gibi, cebir gibi, kimya, biyoloji vs... gibi, belirli yasaları olan ve açıklanabilirliği bu yasalarla mümkün olan bir bilimdir. Sosyal, doğal ve temel bilimlerin anayasası olan Diyalektik olmadan, Marksizm-Leninizm'i değil kavramak, okuyup anlamayı bile beceremeyiz. Öyle ise cümle beceriksizliklerden uzak kalmak için yeniden Marksist Diyalektiğe döneceğiz.

Marksist Diyalektik her olguyu kendi süreci içinde, kaynaklandığı koşullarla ve tekabül ettiği sosyo-ekonomik ve sosyo-politik yapıyla kavramamızı emreder. Çünkü belli bir süreç için doğru olan bir şey, bir başka süreçte geçersiz hale gelebilir. Bu fizikte de, kimyada da, astronomide de böyledir. Örneğin; atomun parçalanabilir gerçeği henüz kanıtlanmamışken, maddenin en küçük parçasının atom olarak kabul edilmesi gibi. Kaldı ki, Lenin'in de işaret ettiği gibi, gerçek mutlak değil görecelidir. Bu, doğada olduğu gibi toplumda da, düşüncede de böyledir. Hatta aynı zaman ve mekan boyutu içinde bile bazı olguların gerçekliği, birinin diğerine olan göreliliğiyle açıklanabilir. Örneğin; uzayda aynı zamanda, aynı doğrultuda, fakat eşit olmayan büyüklük ve hızla fırlatılan veya hareket eden cisimler, geçtikleri zaman aralıkları için değişik zamnlarda gerçeklik haline gelirler. Bunu en eksiksiz bir biçimde açıklamayı başaran, gene Marksist Diyalektiktir.

Devlet konusunu da hiç değişmeyen, mutlak ve tek boyutlu bir olgu gibi değerlendirmek, Devlet sorununun bağlı olduğu temel metodoloji ile daha başlangıçta çelişir. Marksizmin baş sorunlarından biri olan devlet, gereğince ele alınmış ve onun öz işlevlerinin sınıflı toplumda ne, (baskı ve sömürü aygıtı), sınıfsız topluma geçişte neler (sınıf sömürsünü ortadan kaldırmak, emek farklılık ve çelişkilerini yoketmek, sınıfsız toplumun maddi öngereklerini hazırlamak vs., vs...) olduğunu enine boyuna incelemiştir. Ancak devletin gelecekteki biçimleri üzerinde tek söz —ya da Şematik tek söz— söylenmemiştir; söylenmemiş olması da, Marksizmin dogmatik değil, Marksistler için yaratıcılığa açık bir eylem kılavuzu olmasıyla açıklanaabilir.

Her Şeyi dünden söylenmiş olarak beklemek her halde Marksistlerin değil, masaldaki «Armut piş, ağzıma düş» diye düşünen tembellerin işidir.

Devletin tipi (Sınıfsal Özü) ile alacağı biçimlerin birbirine karıştırılması, ya da bunların birbirinden ayırdeilememesi durumunda yanlış sonuçlara varmak kaçınılmazdır. Nasıl ki özü burjuva diktatörlüğü olan kapitalist devletin büründüğü biçimler (Cumhuriyet-Monarşik Cumhuriyet, Faşizm vs...) karşısında feryat etmek boşuna ise, özü proletarya diktatörlüğü olan Sosyalist Devletin aldığı ve almaya devam edeceği çok zengin ve çeşitli biçimlere de saldırılması bir mantıksızlık örneğidir. Sovyetler Birliğinde devrimden hemen sonraki devletin özü proletarya diktatörlüğü, biçimi ise SOVYETİK idi. Bu, o ana dek hiç bir örneklemeden esinlenmeyen Leninist Sosyalist devrim teorisinin, —Nisan Tezlerinde— o günkü ulusal ve Uluslararası koşullarda formüle ettiği bir devlet biçimiydi. Ama bu ilk deneyim daha sonraki devrimler için evrensel özellikleri de içinde taşıyordu. Durum böyle olmakla birlikte, sınıf özüne dokunmaksızın değişik örgütleniş biçimlerinin olabileceği gerçeğine de yollar asla kapatılmamıştır. Sosyalist devrim teorisinin devlet konusuna ayırdığı önemin zengin içeriği her devrime, proletaryanın önündeki engelleri temizleme aracı olarak devletle ilgili uygulanabilir ve uygulanması zorunlu ana hedefleri somut olarak göstermiştir. Bu hedeflere ulaşma yollarının çeşitliliğine de, tüm özgül koşullara denk düşmesi kaydıyla işaret edilmiştir.

Sovyet toplumunun 60 yıllık özveri dolu mücadelesinin böyle bir aşamaya varmasına akıl erdiremeyenlerin, ya da akılsızlıklarından ötürü anlam veremeyenlerin bu Őařkınlıđı Sosyalist bilimin zenginliğine olan inançsızlıkları ile açıklanabilir.

TİP Genel Başkanı Behice Boran'ın «Proleter Enternasyonalizmine Bağlılığı»

MEHMET DİLÂVER

«Sınıf hareketinin yarattığı politik kadroların bilimsel sosyalist hareketin birliği içine kazanılabilesinin temel ölçütü, bu kadroların uluslararası bilimsel sosyalist hareketin günümüzdeki strateji ve taktiklerini benimsemesi, yani proleter enternasyonalizmine bağlılığıdır. Çünkü proleter enternasyonalizmine bağlılık, işçi sınıfının sınıf bilincinin, politik bilincinin en yüksek biçimidir. İşte Türkiye İşçi Partisi'nin, bilimsel sosyalist hareketin birliği için mücadelede vazgeçilmez olarak önüne koyduğu hedef, proleter enternasyonalizminin teori ve pratiğine bağlı tüm kadro ve unsurların, ülke gerçeklerinin bilimsel sosyalist çözümlemesine dayanan temel politik çizgisi etrafında ve bilimsel sosyalizmin ilkelerine dayalı örgüt yapısı içinde birleştirilmesi hedefidir.» (Yürüyüş, sayı 220, sf. 3).

Yukarıdaki satırlar Yürüyüş'ün 220 sayılı «TSİP özel sayısı»nda yayınlanan «Tek Ülkede Tek Parti» başlıklı yazıdan aktarılmıştır. Söz konusu yazının — başlığından da anlaşılacağı üzere — TİP'in, işçi sınıfının siyasi örgütlenmesinden ve sosyalist hareketin birliğinden ne anladığını belirlemek için kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, yazıda TİP'in parti ve birlik kavramlarındaki «ilkeleri» açıklanmaktadır. Ve yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi bu konulardaki ilkelerin, «temel ölçüt» diye nitelenerek belirlenen **başlıcası** «proleter enternasyonalizmine bağlılık»tır.

İLKE'nin, çıkışından bu yana geçen beş buçuk yılı aşkın sene boyunca devamlı savunduğu işçi sınıfı enternasyonalizminin ülkemizde yerleşip yaygınlaşmasında önemli katkıları bulunduğu bilinen bir gerçektir. Ayrıca politikasını savunduğumuz TSİP de, sosyalist hareketin birliği konusunda, birlik içinde yer alacak siyasi çizgiler için işçi sınıfının bilimine ve proletarya enternasyonalizmine bağlılığı daima önşart koş-

maktadır. Bu bakımdan Yürüyüş'ün geldiği nokta sevindiricidir. Ancak bu noktaya nasıl gelinmiştir? Buna kısaca göz atmanın yararı vardır.

Konuya girmeden önce bir noktaya işaret etmek yerinde olacaktır. Bilindiği gibi — ve söz konusu yazıda da «politikleşmiş kadroların, partinin ideolojik ve politik çizgisine kazanılması ve onun tek merkezli örgütsel birliği altında toplanması» ibaresiyle vurguladığı gibi— TIP sosyalist hareketin birliğinin kendi çatısı altında sağlanmasını, bir başka deyişle TIP dışındaki sosyalist parti, çizgi ve kadroların «biricik örgüt» olan TIP'e katılmalarını istemektedir. Şimdi farzedelim ki, bir sosyalist bu isteği olumlu karşılıyor ve «temel ölçüt» olarak belirlenen «proleter enternasyonalizmine bağlılığı» da gerçekten ciddiye alıyor! Bu kişinin, TIP'in bu konudaki gelişmesine bir göz atmasından doğalı olamaz. O zaman bu kişi ne yapar? TIP'in eski, yeni programlarını, yayınlarını ve önde gelen yetkililerinin dediklerini gözden geçirir.

TIP'in eski, yeni programlarının ve yayınlarının değerlendirilmesi geçmişte yapılmıştır. Bu nedenle «farazi» kişimiz bu konularda kendisini aydınlatacak bol malzemeye sahiptir. Ancak «farazi» kişimiz TIP yetkililerinin proletarya enternasyonalizmi konusundaki gelişmeler hakkında yeterince bilgiye sahip değildir. Gerçi bir zamanlar KİTLE (*) gazetesinde ve dergimizde TIP Genel Başkanı'nın «1964 Kıbrıs Olayları» ve «1968 Çekoslovakya Olayları» hakkında dediklerini gözden geçiren yazılar, biraz da hayretle okunmuştur, ama yine de tereddütlüdür. Acaba bugünkü TIP'i temsil eden Behice Boran proletarya enternasyonalizmi konusunda nasıl bir süreçten geçmiştir? Bu konuda tamamiyle aydınlanmak için Behice Boran'ın bilinen tek kitabı olan «Türkiye ve Sosyalizm Sorunları»na bir göz atmayı düşünür!

Yazımızın bundan sonraki bölümünün hemen tamamını, adı geçen kitaptan yapılan alıntılar oluşturmaktadır. Çünkü alıntılar için uzun uzun açıklamalara gitmeyi, bir bakıma ILKE okuruna saygısızlık sayıyoruz. Zaten söylenenler hiç bir yoruma gerek bırakmayacak ölçüde «açık»!

Şimdi bakalım Behice Boran'ın, Yürüyüş'ün deyişiyle «uluslararası bilimsel sosyalist hareketin günümüzdeki strateji ve taktiklerini benimseme... ve proleter enternasyonalizmine bağlılık» derecesine!

«Oysa Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın bazı ülkelerinde — Almanya ve Macaristan — ihtilâl hareketleri baş gösterdiyse de başarıya ulaşamadı ve Avrupa'da ihtilâl olmayınca kapitalist sistem tarih sahnesinden silinmedi, yerini sosyalist sistem alamadı. Bunun üzerine, o zamana kadar benimsenmiş olan görüşe aykırı olarak tek bir ülkede sosyalizmin kurulabileceği tezi benimsendi ve buna girildi.» (Türkiye ve Sosyalizm Sorunları, Behice Boran, Gün Yayınları, 1968, sf. 89).

Bilindiği gibi, bu değerlendirme tamamiyle **Troçkist** görüşün dile getirilmesidir. Ve «uluslararası bilimsel sosyalist hareket» tarafından **her zaman** mahkum edilmiştir. Anlaşılan Boran kitabı kaleme aldığı sıralarda ya Yürüyüş'ün deyişiyle «temel ölçüt» olan «proleter enternasyonalizm»nden habersizdi, ya da «proleter enternasyonalizmine bağlılığı» «temel ölçüt» almıyordu.

Boran «Milletlerarası işçi sınıfı hareketi» alt başlıklı bölüme böyle başlıyor ve bu minval üzere devam ediyor.

«Ne var ki, sosyalizm birden fazla ülkede uygulanır duruma gelince, bu sefer bu ülkelerin iktidardaki partileri arasında görüş ve politika ayrılıkları belirmiş, o zamana kadar sıkı bir dayanışma ve bütünlük manzarası gösteren komünist hareket içinde ihtilâflar, bölünmeler belirmiştir. Komünist partiler arasındaki ayrılıklar — bu partiler kendi ülkelerinde iktidarda olduklarından — sosyalist ülkeler arasında ayrılıklara, çatışmalara yol açmış, dünya sosyalist sisteminin bütünlüğünü bozmuştur.» (Age. sf. 89).

Geçerken Marks'a da «ufak» bir eleştiri yöneltiyor.

«Marx'ın kapitalist gelişmenin temel kanunu olarak ortaya koyduğu kutuplaşmanın, yani sermayenin gittikçe birikip kabarcacağı, işçi sınıfının durumunun ise gittikçe kötüleşeceği tezinin mutlak anlamda alınamayacağı, bu tezin kapitalizmin temel bir eğilimini ifade ettiği, ama bu eğilime karşı koyan faktörlerle işçi sınıfının durumunu mutlak anlamda kötüleşmesini önleyebildiği görüşü bugün Marksist-Leninist çevrelerce de kabul edilmektedir.» (Age. sf. 93).

Bilindiği gibi Marks'ın «Kapitalist Gelişmenin Temel Kanunu»nu kabul edip etmemek, bilimsel sosyalistlerle sosyal demokratları birbirinden ayırt eden temel kıstastır. Çünkü bu Kanuna göre işçi sınıfının durumunda mutlak anlamda iyileşmeler olsa bile burjuvazi ile emekçiler arasındaki uçurum zamanla daha da derinleşir. Böylece nisbi olarak emekçilerin yoksulluğu, düşkünlüğü, horlanması, ezilmesi artar. Zaten işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki çelişkinin antagonist olması da bu nedendir. Ve bu çelişkinin ancak bir devrimle çözülmesi zarureti buradan kaynaklanır.

Marks'ın bu kanununu kabul etmeyen sosyal demokratlar ise işçi sınıfına verilecek ekonomik tavizlerle burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki uçurumun kapatılacağını ve bu yoldan sosyal adaletin sağlanacağını savunurlar. Ancak tarih sosyal demokratların değil, Marks'ın kanununun doğru olduğunu kanıtlamıştır. Bugüne değin kapitalist ülkeler işçi sınıfları, verdikleri mücadeleler sonucu pek çok ekonomik hak elde et-

melerine rağmen burjuvazi ile aralarındaki uçurum gün geçtikçe açılmıştır ve açılmaktadır. Yani «işçi sınıfının durumunun ise gittikçe kötüleşeceği tezi» Behice Boran'ın iddiasının aksine «mutlak anlamda» geçerliğini korumaktadır. Ve bu tezin «kapitalizmin temel bir eğilimini ifade ettiği»ni değil, **mutlak anlamda geçerliliğini** kabul etmek bilimsel sosyalist olmanın ön şartıdır.

Kapitalist ülkelerin işçi sınıfları Boran tarafından şöyle ele alınmaktadır:

«Ne var ki, batının kapitalist toplumlarında işçi ve emekçi sınıflar, bütünüyle, henüz bu bilinçlenme noktasına gelmemişlerdir. Burjuvaziden kopardıkları tavizlerle az çok tatmin edilmiş durumdadırlar... Ama temel sebep, kapitalizmin gösterdiği hayatîyet ve süreklilik, burjuvazinin hakim sınıf olarak gücünü muhafaza etmesi ve batı toplumlarında objektif devrimci şartların meydana gelmemiş olmasıdır. Objektif şartlar meydana gelmeyince, devrimciliğin subjektif şartları bir çizgiden öteye etkin olamamaktadır... Batının gelişmiş kapitalist ülkelerinde işçi ve emekçi sınıflarla sermaye sınıfları arasında az çok istikrarlı bir denge durumu oluşmuştur. Batı burjuvazisi, işçi ve emekçi sınıfları belli ölçülerde tatmin ederek belirli bir çizgide tutabilmektedir.» (Age. sf. 94-95).

Gelişkin kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının neden devrimci olmadıkları ya da neden devrimciliklerini yitirdikleri hakkında uydurulan bilim dışı «tez»lere görüldüğü gibi Boran da iştirak ediyor. Bu ülkelerde işçi sınıfı neden devrim yapmıyormuş? Çünkü «objektif devrimci şartlar meydana gelmemiş»miş! Oysa bu nokta sosyalizmin bilimi tarafından yüzyılımızın başından beri açıkça belirlenmiştir. Bugün ileri kapitalist ülkelerde objektif devrimci şartlar bulunmuyorsa dünyanın hiç bir yerinde bulunmuyor demektir. Ve bu ülkeler için önemli olan devrimin subjektif şartlarını hazırlamaktır. Zaten onların da yaptıkları budur! Boran herhalde devrimin **objektif şartları** ile **devrimci durum** meselelerini birbirine karıştırmaktadır.

Gelelim Boran'ın uluslararası bilimsel sosyalist hareketteki sapmaları nasıl değerlendirdiğine.

«Gelelim cevaplandırmak için başlangıçta ele aldığım soruna, sosyalist hareketin, sosyal-demokrat-komünist olarak ikiye bölünmesine. Hemen işaret edelim ki burada çok genel ve ana çizgiyle bu bölünmenin temel nedenini araştırıyoruz. Sosyal demokrat kanatta yer alan partiler arasında önemli derecelenmeler, farklar vardır. Komünist kanatta da son yirmi yıldır önceden hafiften başlayan, son on yıldır da şiddetlenen

ayrılıklar belirmiştir; daha öncelere gidersek troçkist bölünmeye kadar varırız. Bu büyük iki ayrı kola bölünmenin ve sosyal-demokrat kolun gittikçe devrimci-ihtilâlcî çizgiden ayrılmasının, reformist hale gelişinin, sosyalizmi kapitalist sisteme bir diğer şık (alternatif) ve sosyal evrimde kapitalizmden daha ileri bir toplum safhası saymaktan çıkıp, kapitalist düzende işçi sınıfı yararına daha fazla tâvizler koparma olarak alışının, kapitalizmin tedricen kendiliğinden sosyalizme dönüşeceğini kabul edişinin temelinde yatan neden, kapitalist sistemin 19. Yüzyılda, hattâ 20. Yüzyılın başlarında tahmin edilenden daha uzun ömürlü, daha hayatiyete sahip, gelişme ve değişen şartlara uyma kabiliyetinin daha yüksek çıkmasındandır. Kapitalizm bu niteliği göstermeseydi, burjuvazi işçi sınıfına tâvizler verip onu, bütününde, belli bir tatmin çizgisinde, azçok istikrarsız da olsa, tutmaya muvaffak olamazdı, sosyalist teoricienler, liderler, örgütler arasında ne kadar görüş ayrılıkları, çatışmalar da belirse böyle derin, köklü bir bölünme meydana gelmezdi.

Nitekim yine aynı yapısal nedenlerledir ki, batılı komünist partiler sadece devrimci değil, çok yakın zamana kadar ihtilâlcî görüş ve tutumlarını muhafaza ettikleri, Fransa ve İtalya gibi ülkelerde milyonlarca üye edinip daha büyük milyonlardan da seçimlerde destek gördükleri halde sosyalist devrimi başaramamışlar ve yakın bir gelecekte başaracak gibi de görünmüyorlar.» (Age. sf. 97-98).

İkinci Enternasyonalin ihaneti Boran'a göre «sosyalist hareketin bölünmesi»dir!

«Kaba bir benzetmeyle, gelişmiş kapitalist ülkeler bütünüyle sermayeci, az gelişmiş ülkeler de bütünüyle emekçi durumdadırlar.» (Age. sf. 99).

Yukarıdaki sözler halisinden Maoocu bir yaklaşım değil de nedir?

«Bir görüşe göre, sosyalizme götürecek devrimci eylem az gelişmiş ülkelerde yer almaktadır. Bu ülkeler politik ve ekonomik bağımsızlıklarına kavuşup sosyalizme götüren yoldan kalkınmaya girişince, sanayici kapitalist ülkelerin mamul madde pazarı, iikel maddeler kaynağı ve sermaye yatırımı alanları olmaktan çıkacak, kapitalist ekonomiler sıkışacak, genişleme imkânlarını kaybedecek, içte büyük büyümsüzlükler, çalkantılar başgösterecek ve işçi sınıfı ile öbür emekçi kitlelere artık tâvizler verebilme, onları bir düzeyde azçok tutabilme imkânlarını yitiren burjuvazi iktidardan düşecek, sosyalizme geçilecektir. Ama, az gelişmişleri ekonomik bakımdan elden kaçıрма-

nın doğuracağı sonuçları bilen Batılı emperyalistler, bu ülkelerin bağımsızlıklarına kavuşmamaları, kavuşmuş olanların da kendi şartlarına özgü, sosyalizme götürececek yollardan kalkınmamaları için her çareye başvurmaktadırlar. Emperyalizmin pençesinden kendilerini kurtarabilmek için az gelişmişler sürekli bir milli kurtuluş mücadelesi vermek zorundadırlar ve bu mücadele zaman zaman silâhlı çatışma haline gelmektedir. Bugüne kadar silâhlı milli mücadele hareketleri mevzii kalmıştır, ama bir noktada bu sınırı aşarak bir üçüncü dünya savaşına yol açabilir veya böyle bir savaşı gerekli kılabilir. Nükleer silâhlar dolayısıyla böyle bir savaş 1. ve 2. Dünya Savaşlarından çok daha tahrip edici olacaktır, ama insanlık dünya yüzünden silinecek değildir ve üçüncü dünya savaşı mutlaka kapitalizmin tarih sahnesinde kaybolması ile sonuçlanacaktır.

İkinci görüşe göre ise üçüncü dünya savaşından kaçınmak başta gelen bir görevdir. Nükleer silâhlar dünya savaşlarının niteliğini değiştirmiştir. Zaman sosyalizmden yana işlemektedir. Büyük Sovyet İhtilâlinde ve önemli sayıda ülkenin sosyalist düzene geçmesinden sonra artık bir dünya ihtilâline veya savaşına lüzum kalmaksızın sosyalizmin kapitalizme zaferi ve kapitalizmin bir sistem olarak tarih sahnesinden silinmesi mümkün olur. Sosyalist ülkeler genellikle, Sovyetler Birliği özellikle, teknoloji ve fende kapitalist ülkelerden ileridedir. Üretimde de Amerikayı geçip halk kitlelerine çok daha üstün bir hayat seviyesi sağlandığı gün — bu gün de uzakta değildir deniliyor — Batı ülkelerinin işçi sınıfı sosyalizme kazanmış olacak ve bu sınıf devrimci eyleme geçerek şartlara göre seçimlerle, veya ihtilâl yoluyla iktidara gelecektir.

Sermaye-emekgücü zıtlığı ve çatışmanın dünyada bugün aldığı bu iki belirtiden hangisinin daha önemli veya temel olduğu sorusu fikrimce biraz akademik bir sorudur. Bu zıtlığın böyle iki ayrı şekilde yerleşmesi bir kararın, uygulanan bir politikanın sonucu değildir. Objektif sosyolojik şartlardan doğmaktadır ve her iki çatışma ve mücadele şeklinin de ayrı fonksiyonları vardır.» (Age. sf. 100-101)

«Bu tahliller ışığında, bir nükleer savaşın çıkmasını önlemeyi başta gelen amaç sayarak bir arada yaşama politikası mı uygun ve geçerlidir, yoksa, gerektiğinde böyle bir savaşı göze alıp emperyalizme karşı birleşik, amansız bir mücadele mi gereklidir? sorusu, sorunun yanlış konulmasındandır. Bu sorun, iki tezden birini benimseyip savunarak, karşı tarafı suçlayarak çözülemez. İnsanların ve örgütlerin istek ve karar-

larından daha ağır basan objektif şartlar böyle çelişkili bir durum yaratmıştır. Sovyetler Birliği ve onun çevresinde kümelenen gelişmiş sosyalist ülkeler ve gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfı partileri nükleer savaşın önlenmesini başa alıp birarada yaşama politikasını izleyeceklerdir. «Daha kesin vaziyet almalıdırlar, milli kurtuluş savaşları daha aktif şekilde desteklenmelidir, icabında üçüncü dünya savaşını da göze alıp Amerikaya karşı daha sert çıkılmalıdır, Batıdaki işçi sınıfları kendi kapitalist sınıflarına karşı daha kavgacı bir mücadeleye verip sosyalist devrimi başarmaya, böylece Üçüncü Dünya Milletlerine yardımcı olmaya çalışmalıdır» gibi eleştiriler ve istekler kanaatimce pratikte bir sonuç verecek, durumu değiştirecek değildir. Emperyalizmin sömürücü ağı içindeki az gelişmiş ülkeler ise bağımsızlıklarına kavuşmak veya onu korumak için — silâhlı savaş da dahil — mücadeleye devam edeceklerdir, onların kapitalist ülkelerle barış içinde birarada yaşama politikası izlemeleri objektif olarak mümkün değildir. Şu gerçek de ortaya çıkmıştır ki, her az gelişmiş ülke halkı bağımsızlık savaşını kendisi yürütmek ve başarmak zorundadır; dış ülkeler ve güçler ancak belirli ölçülerde yardımcı olabilirler. Şu da diyalektik bir gerçek ki, bu iki görüş ve tutum birbirine zıt görünmekle beraber aslında birbirini tamamlamaktadırlar da. Nükleer bir üçüncü dünya savaşının önlenmesi az gelişmiş ülkelerin de yararına dır. Bu yarar, sadece, nükleer bir savaşın gelişmiş gelişmemiş bütün ülkeler, bütün insanlık için bir felâket olacağı için değildir. Bir nükleer savaşın patlamaması veya dünya durumunun böyle bir patlayış noktasına gelecek kadar vahimleşmemesi, emperyalizmin pençesinden kurtulmak için savaşan veya bağımsızlıklarını muhafaza ve pekiştirmek ve kalkınmayı başarmak çabası içinde olan Üçüncü Dünya Devletleri için de gerekli bir ortamdır. Öte yandan, az gelişmiş ülkelerin emperyalist kapitalist ülkelerle barış içinde birarada yaşamayı (bu ilke içine ekonomik, kültürel, vb. alanlarda işbirliğinin de dahil edilmesi gerektiğini belirttik) reddedip anti-emperyalist mücadele vermeleri ve gerek devlet, gerekse sosyalist hareket olarak bağımsızlıklarını her yana karşı savunmaları son tahlilde dünya barışına hizmet eden bir tutum ve davranıştır.

Kapitalist, sosyalist, gelişmiş, az gelişmiş ülkelerin işçi ve emekçi sınıfları hareketleri emperyalizme karşı ortak bir politika çizgisi üzerinde birleşecek, bir dayanışma gösterecekse, bu, söz konusu olan iki tezden birini benimseyip öbürünü reddetmek şeklinde olamaz.» (Age. sf. 105-106).

Neymiş? «Sovyet-Çin çatışması» «akademik bir sorun»muş ve «her iki görüşün ayrı fonksiyonları» varmış! «Her iki görüş» «diyalektik» bir şekilde «birbirini tamamlamakta»ymış!

Devam edelim.

«İşçi sınıfının kendi politik hareketini, yüzyıldır bir türlü tam bir birliğe kavuşturamamasının, yeni ayırım ve bölünmelerin belirmesinin sosyal yapı ile ilgili bir başka nedeni, milliyet faktörüdür.» (Age. sf. 107)

«... 'milletlerarası işçi sınıfı' nı somut temel olgu olarak, veri (donné) olarak, kabul etmek ve her ülkenin işçi sınıfı hareketini bunun bir bölümü, kolu saymak, gerçek durumun doğru bir formüleştirilmesi değildir. Buna bağlı olarak, her ülkenin işçi sınıfının millî veya özel çıkarları ile milletlerarası işçi sınıfının çıkarları arasındaki zıtlıklar, çelişkiler «sun'î»dir, «geçici»dir görüşü de uzun bir zaman açısından yanlış değilse bile yaşayan kuşaklar ve yakın gelecek açısından geçerli değildir. Bugün bu görüşle hareket etmek başarısız sonuçlar verir, milletlerarası işçi sınıfı hareketini açmazlarla karşı karşıya getirir. Nitekim böyle de olmuştur.

Her ülkenin işçi sınıfının durumu ve geleceği ilk elden ve dolaysız kendi ekonomisinin durumuna ve geleceğine bağlı olduğu ve bu millî ekonomileri, dayandıkları üretim ilişkileri sistemlerini, işçi sınıfı lehine değiştirmek uzun vadeli, zor, çetin bir iş olduğu için, işçi sınıfının millî, mahallî çıkarlarıyla milletlerarası sınıf çıkarları arasında çelişki yoktur, veya varsa da sün'îdir demek, gerçekleri küçümsemek ve bunun sonucunda da geçerli, başarılı bir politika izleyememek olur. Milletlerarası işçi sınıfı hareketinin yüz yıldır umulan birliğe, dayanışmaya kavuşamamasının, yeni yeni ayrılıkların belirmesinin diğer nedenleri arasında temel bir nedeni de bu yukarıdan beri eleştirmeye çalıştığımız, konunun yanlış kavranışı, meselenin yanlış konusudur.

Kısaca bir kaç örnek verelim: Batı kapitalist ülkelerinin işçi sınıflarının az gelişmiş ülkelerdeki millî kurtuluş hareketlerini gerektiği gibi desteklemedikleri inkâr olunmaz bir gerçektir; hiç desteklemediler, veya destekleri hiç olmadı değil. Sömürgecilik şiddetle yerilmiş, millî kurtuluş hareketleri alkışlanmış, mitingler, yürüyüşler, protestolar yapılmıştır; yardımlar toplanmış, zaman zaman gönüllü katılmalar olmuştur millî kurtuluş savaşlarına. Ama, son tahlilde sömürge ve yarı sömürge halklarının emperyalist sömürüden kurtuluşu ile Ba-

tının işçi sınıflarının sermayenin sömürsünden kurtuluşu üstüste düşen, birlikte gerçekleştirilebilir diye Batı ülkelerinin işçi sınıfları kendi burjuvazilerine karşı devrimci mücadeleye girişmemişlerdir. Girişebilirler miydi? O da bir başka mesele. Kanaatimce Batılı toplumlarda sosyalist devrim için objektif şartlar oluşmuş değil henüz. Objektif neden bu da olsa, sonuç, Batılı işçi sınıflarının milli kurtuluş savaşı veren halklarla, uzun vadeli temel ortak çıkarlar açısından öngörülen işbirliğini ve dayanışmayı koordine edecek hareketi yapmamış olmasıdır. Ama bir başka neden daha var: o da yukarıda anlattığımız gibi, Batılı burjuvazinin işçi sınıfına tâvizler vererek onu az çok bir tatmin çizgisinde tutabilmesinin bir nedeni de az gelişmiş ülkeleri sömürmesidir. Az gelişmiş ülkeler politik bağımsızlıktan sonra kalkınmayı gerçekleştirip ekonomik bağımsızlığı da başardıkları zaman, batılı ekonomiler zorluklarla karşılaşacak, sarsılacak, o ülkelerin işçi sınıflarının hayat standardı tehlikeye düşecek, işsizlik âfeti başkaldıracaktır. Bunun sonucu, sosyalist bir devrim ve batılı işçi sınıflarının tüm sömürüden kurtuluşu olabilir; ama bu gerçekleşmeden, bir büyük sarsıntı, bir sıkıntı devresi geçirilecektir. Batılı işçi sınıfları bu rizikoyu göze almamıştır, almamaktadır.» (Age. sf. 109-111).

«Bu durumları izah yollu, işçiler gerektiği kadar sınıf bilincine varmış, sosyalizmi öğrenmiş değillerdir, burjuva milliyetçiliğinin etkisi altında kalmaktadırlar da ondan, demek yeterli, tatmin edici bir izah değildir ve pratikte hiç bir şeyi halletmemektedir. Az gelişmiş ülkelerin sömürsüne dayanan batılı kapitalist toplumlar kendi işçi sınıflarını belirli ölçüde tatmin ettikleri, işsizliği belirli sınırlar içinde tutabildikleri sürece işçi kitlelerin kapitalist sömürüyü tüm ortadan kaldırmak için devrimci harekete geçmeleri beklenemez. Bunun gerçekleşebilmesi için üç ihtimal düşünülebilir:» (Age. sf. 111-112).

«Tabii, dördüncü bir ihtimal daha var: o da bir 3. dünya savaşının patlaması. Birinci Dünya Savaşından sonra tek bir ülke sosyalist düzene geçti; İkinci Dünya Savaşından sonra sosyalist düzene geçen veya yönelen ülkelerin sayısı çoğaldı. Bir üçüncü dünya savaşının sonunda aynı eğilimin daha da güçlenmesi, hattâ kapitalist düzenin tarih sahnesinden silinmesi beklenebilir. Ama nükleer savaş sonucu bu sorunun çözümü her halde en istenmiyecek çözüm yoludur.» (Age. sf. 112)

Yukarıdaki alıntılar uluslararası bilimsel sosyalist hareketteki «bölünmelerin» nedenlerini «veciz» bir şekilde açıklamaktadır. Ancak Bo-

ran «bölünmeleri» açıklarken biraz yan tutmakta ve adeta utangaç Maoculuk yapmaktadır. Son çare olarak 3. ncü Dünya Savaşından medet umabilmektedir. Şu satırlarda «bir miktar» Maoculuk kokmaktadır.

«Öyle görünüyor ki, Sovyetler Birliği'ne Çin yöneticilerinin yönettği bir tenkit de bu noktadadır. Ve Çin'in giriştiği «kültür devrimi»nin amacı, hızlı oluşmayı ve bir an önce başarıya ulaşmayı gerçekleştirmek için kitlelerde gerekli gördükleri subjektif şartları yaratmaktır.» (Age, sf. 116).

Boran«ideoloji ile bilim arasındaki ilişkiyi» de şöyle açıklıyor:

«Sosyalizmin hem bir toplumbilim, hem de bir sınıf ideolojisi olmasının ortaya çıkardığı ikinci sorun şudur: bilimin gelişmesi, insan kafasının yaratıcı faaliyeti, yeni buluşlara, görüşlere varması ile olur. Bu ise çok geniş bir muhayyele gücü, sınırsız bir düşünce özgürlüğü gerektirir. Bilimle uğraşmayan insanların, sağduyunun geçersiz, mantıksız, hattâ gülünç sayabileceği görüşleri bilim adamları bir varsayım (faraziye) olarak kabul edip üzerinde çalışmak gerektiğini duyabilirler. Metodolojik bir şüphecilik vardır bilimde; en yerleşmiş, ispatlanmış görünen doğruların bile yeni deneyler, gözlemler ışığında değişebileceğini, hattâ aksinin doğru olduğunun ortaya çıkabileceğini kabul eder bilim adamı, onun için de yeni deneylere, gözlemlere kafasını daima açık tutar, açık tutmak zorundadır. Bilim, objektif gerçeğin — deneylerin, gözlemlerin, eylemin — varsayımları, teoriyi ispatlaması veya cerhetmesi şartından başka sınır tanımaz.

Oysa ideoloji, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bir değerler sistemi ve bu değerlerin davranış eğilimleri, psikolojik vaziyet-alışlar (atitüdler) olarak kişilere yerleşmesidir. Burada subjektif şartlanma ile objektif eylem arasında sıkı, kesin bir bağ vardır. Metodolojik şüpheciliğin burada yeri yoktur. İnançlar ve bu inançlara uygun davranışların gerçekleşmesi söz konusudur. Ayrıca bilimsel sosyalizmin doğrularını bir ideoloji olarak kitlelere benimsetebilmek, bu doğruların, ince ayrımları bir tarafa bırakıp, açık ve kesin formüller, sloganlar haline getirilmesini gerektirir. Bu da zamanla düşüncelerde kalıplaşmalara yol açar. Öte yandan, politik eylemi günü gününe yürütme zorunluğu bilimsel çalışmaların gerektirdiği zaman müsaadesine imkân veremez ve sosyalizmin ideolojik cephesinin ağır basması sonucunu doğurur.

Uzun sürede sosyalizmin bilimsel yanı ile ideolojik yanı birbirine bağlıdır ve karşılıklı olarak birbirini etkiler. Bilim eyleme ışık tutar, eylemde alınan sonuçlar da bilimi, teoriyi etkiler, ge-

liştirilmesine yol açar. Ama kısa vadede sosyalizmin bu iki yanı arasında diyalektik bir çelişki vardır, bu da normaldir. Avrupa'da ve dünyanın öbür yerlerinde toplumların birbiri ardına sosyalizme yönelmesi, hareketin eylem yanını ağır bastırmış, bilimsel sosyalizmin çalışmaları bir ölçüde ihmale uğramıştır. Bugün, bu çeşitli eylemlerin izlediği çizgi ve verdiği sonuçlar ışığında sosyalizmin bilimsel, teorik yanı ön plâna çıkmaya başlamış, sosyalizmin temel ilkelerini, sorunlarını yeni olaylar ışığında yeniden incelemek, yorumlamak çalışmaları hızlanmıştır. Sosyalizmin bilimsel ve ideolojik iki yanı olduğunun ve bunlar arasında hem bir çelişki, hem de bir bütünlük bulunduğu bilincine varılması bile sorunun çözümlenmesinde önemli bir adımdır. Sorun, bilimle ideoloji arasında en olumlu, optimum bir dengelenmeyi ve ahengi kurabilmektir.» (Age. sf. 116-118).

İdeoloji ile bilim arasındaki bu «açıklamalar» bir hayli ilginç! Ve daha çok da bilim adına liberalizmin savunulması gibi gözüküyor.

Gelelim komünist partilerin «günahları»na:

«Buraya kadar söylediklerimi özetlersek, bir yandan, kapitalist sistemin ömrü, süresi, değişen şartlara intibak kabiliyeti ve gelişmeleri konusunda yapılan yanlış tahminler ve bunların batılı işçi sınıfları üzerindeki etkilerinin yanlış veya eksik değerlendirilmesi, öte yandan milli toplumların dünyada temel birimler olduğu gerçeğine gereken önem ve ağırlığın verilmemesi dünya işçi sınıfı hareketinin sendikal ve politik alanlarda bölünmesinin temel nedenleridir.» (Age. sf. 118).

«Sonra, bu ikinci kategorideki nedenler arasında, Avrupa'da bir takım sosyalist, sosyal demokrat partilerin sosyalizmden uzaklaşması, burjuva partileri haline gelmesi olayının yanı sıra, komünist partilerin tutumunu da koymak ve eleştirmek gerekir. Bu sonuncular işçi sınıfı hareketinin birliği gereğini savunmuşlar, bu yönde girişimler de yapmışlardır. Ama bir ülkede sosyalizmin kurulması ve kapitalist dünyada sosyalist düzenin biricik kalesi veya köprübaşı olarak bütün öbür ülkeler partilerinin o ülkeyi destekleme politikası ve bu politikanın uygulama şekli olarak Sovyetler Birliği Komünist Partisinin «liderliği» (aslında yönetimi) altında öbür ülkeler partilerinin sıkı bir disiplin içinde örgütlenmesi, komünist partilerini kendi toplumlarından az çok kopmuş, kendi toplumlarına yabancılaşmış hale getirmiştir. Milli ekonomiler temel birimler olmakta devam ettiği için, Sovyetler Birliği açısından izlenmesi gerekli görülen politika ile komünist partilerin kendi ülkelerinin şartları açısından izlemeleri gereken politika zaman

zaman birbiriyle çelişir durumlara düşmüştür. Böyle durumlarda, hep sosyalizmin kapitalist dünya sisteminde ilk açtığı gediği güçlendirmek, milletlerarası hareketi zayıflatmamak amacıyla, komünist partilerinin Sovyetlerin politik çizgisine adım uydurmaları, o ülkelerin kamuoylarında komünist partilerine karşı bir şüphe uyandırmış ve burjuvazinin, komünistlerin Rus ajanı, vatan haini oldukları yollu propagandalarını kolaylaştırmıştır.

Dünyada ilk defa bir ülkede bir sosyalist düzen uygulanmasına geçilmişse bu teşebbüsün başarılı olması dünya sosyalist hareketi açısından önemlidir; bir toplum düzeni olarak uygulanabilir, geçerli ve başarılı olduğunun bir ispatı olacaktır çünkü bu. Ama öbür ülkelerin işçi sınıfı hareketleri tek taraflı olarak o ülkenin politikası gereklerine bağlanırsa, o tek ülkenin desteklenmesi politikası ön plâna alınır, öbür ülkelerin, kendi işçi sınıfları için yarattığı sorunlar ve bunlar açısından izlenilmesi gerekli politika arka plâna itilirse, çelişkiler belirirse, bu, dünya sosyalist hareketini zayıflatır ve dolayısıyla o tek ülkede elde edilen başarının da etkisini azaltır. Dünya sosyalist hareketini güçlendirmek için tek sosyalist ülkeyi desteklemek ve onun etrafında sıkı örgütler, tek merkezden yürütülen yekpâre bir hareket yaratmak ve yürütmek politikası, bir süre güçlü ve başarılı olsa da, uzun vadede geri tepen bir silâh haline gelir ve gelmiştir. Sosyalist hareketin milletlerarası gücü her ülkede sosyalist hareketin önce o ülke açısından başarıyla yürütülmesine ve ülkeler arasında çelişkili durumlar meydana geldiği zaman o çelişkileri «geçici» ve «sun'î» değil, gerçek ve ciddi bir sorun sayıp her iki ülke açısından uzlaştırıcı ve geçerli bir çözüm bulunmasına bağlıdır.

İşçi sınıfı hareketinin birliği, bütünlüğü edebiyatına rağmen, pratikte, komünist partilerinin dışındaki bütün sosyalistleri fark gözetmeksizin hain, burjuvaziye satılmış, hattâ burjuvazinin ajanları saymak eğilimi, «bizden olmayanlar bize karşıdır» görüşüne dayanan sekter davranış ve tutumlar da işçi sınıfı hareketinin birliğini engellemekte rol oynamış faktörlerdir.

Komünist partiler blokunda Sovyetler Birliği partisinin sosyalist devrimi başarmış en tecrübeli parti, yönetici ve lider parti olarak kabul ve o parti içinde, Stalinin yaratmış olduğu, şimdi «şahıslara tapma» diye adlandırılan durum, sosyalist düşünce düzeyinde de inhisarcı iddialara ve tutumlara yol açmıştır: Yüz yıllık sosyalist literatürü, teoriyi zamanın şartlarına göre yorumlama, değerlendirme ve gerekli uygulama şekillerini

bulma yetkisi ondadır; bunlara aykırı düşen yorum, değerlendirme ve uygulama şekilleri sosyalizmden sapmadır, ihanettir. Batılı sosyalist ve sosyal demokrat partiler gittikçe burjuvallaşmış sosyalist düşünceyi, teoriyi yeni şartlara göre sistematik bir şekilde geliştirmek işini bir yana bırakırken, komünist partiler blokunda da sosyalist düşünce donma, klişelere döküme tehlikesine düşmüştür. Dar anlamda, politika ağır basmış, sosyalizmin bilimsel yönü ihmale uğramıştır.

Bu durum sürüp gidemezdi. Toplum yapıları bir noktada durmayıp değiştiğine ve toplumlar arasında yapısal farklar olduğuna göre sosyalist düşüncenin çeşitlenmesi ve teorisinin yeni şart ve oluşumlar ışığında geliştirilmesi zorunlu idi. Nasıl Rusyada sosyalist hareket gelişme yoluna girince Lenin, Marx ve Engels'den devralınan teoriyi ve eylem ilkelerini dünyanın yeni şartlarına, kapitalizmin emperyalizm şartlarına ve Rusyanın kendi özel şartlarına göre, yeniden yorumlandı ve geliştirildiyse, o derecede ki, Marxizm terimine bir de Leninizm terimi eklendiyse, batının sanayileşmiş ülkelerinden farklı tipte bir toplumda, Çin'de, komünist hareket iktidara yönelen güçlü bir mücadeleye girişince, o ülkenin şartlarının ve hareketinin yarattığı ve karşılaştığı sorunlar sosyalist teoride de yeni görüşlerin, yeni çözüm şekillerinin ileri sürülmesine yol açtı. Farklar daha başlangıçtan belirdi ve Mao Çetung'un bir süre, henüz Sovyetlerin etkisinde olan partisiyle ihtilâfa düşmesi arızî bir olay değildir.

Sovyetler Birliği sosyalist bir toplum düzenini geliştiren tek ülke olmaktan çıkıp da başka ülkeler de sosyalizm yoluna girince, komünist kampta görüş ayrılıkları önlenemez hale geldi. İktidara gelen partiler iktidarda kalabilmek için — sınıf diktatörlüğüne dayanan bir rejim uygulamasalar bile — memleketi yönetmeyi, ekonomik sorunları çözmeyi, toplumu kalkındırmayı, toplumsal gelişimi sürdürmeyi başarmak zorundaydılar. Millî ekonominin ve bu ekonomiler üzerine kurulu toplumsal yapıların yeryüzünde temel birimler olduğu gerçeği ağırlığını belli etti. Devlet yönetimini ele alan partiler kendi ülkelerinin sorunlarını ön plâna almak durumundaydılar; sosyalist düzenin ilk kalesi, köprübaşı olarak o ülkeyi desteklemek, o ülkenin partisini sosyalizmin teori ve pratiğinde biricik veya başta gelen otorite olarak tanımak kuralı ister istemez ikinci plâna düştü. Bunun sonucu Sovyetler Birliği ve partisiyle bağlar gevşedi. Önce Yugoslav, uzunca bir fasıldan sonra da Çin ve Arnavutluk, Sovyetler Birliği etrafında kümelenen bloktan ayrıldı. Polonya, Macaristan ve

Romanya, blokta kalmakla beraber, kendi şartlarının kendi yaptıkları değerlendirmelere uygun, daha bağımsız bir politika izlemeye başladılar. Son olarak Çekoslovakya benzeri bir yol tuttu. Stalinin ölümü bu gelişmeleri sadece hızlandırdı; Çin'in daha baştan bir farklılık gösterdiğine işaret ettik; Yugoslavya ise Stalin zamanında kendi başına buyruk bir yol seçti. Sovyetler Birliği içinde de durum şu veya bu şekilde ergeç mutlaka değişecekti; çünkü Stalin devrindeki o çeşit bir «proletarya diktatörlüğü» ve onun ölümüne kadar sürdürülmeye çalışılan o çeşit bir sosyalist enternasyonalizmi «tabiatı eşyaya» aykırı idi.

Kendi ülkelerinde iktidara gelmeyen komünist partileri de durumlarını, stratejilerini gözden geçirmek zorunluğunu duydular. Fransız ve İtalyan partileri milyonlarca üyeye ve daha büyük milyonları kapsayan seçmen kitlesine sahiptiler. İhtilâlcı-devrimci yolu benimsemiş Marksist-Leninist partilerdi; ama İkinci Dünya Savaşının sarsıntılı, çalkantılı döneminden sonra dahi ihtilâl şartları gerçekleşmemişti ve yakın bir gelecekte gerçekleşeceğinin belirtileri de ufukta görünmüyordu. Stalinin ölümünden sonra ortaya çıkan gerçekler de artık eski tutum ve politikanın savunulmasına, sürdürülmesine imkân bırakmıyordu. Ayrıca Sovyet-Çin ihtilâfı dünyanın bütün komünist partilerinde çeşitli ölçülerde yansıyor, bazı ülkelerde komünist partilerin bölünmesine, ayrı politik örgütlenmelerin meydana gelmesine kadar varıyordu bu yansıma. Bunun yanı sıra, her iki tarafın da görüşlerini ve politikasını benimsemek, yüz yıllık sosyalist teori gelişme ve tartışmaları ve eylem tecrübeleri birikimi ışığında her toplum kategorisinin ve her somut toplumun sosyalist gelişme çizgisini özgürce tesbit etme eğilimi de beliriyordu.

Bütün bu nedenlerle sosyalist teorinin ve işçi sınıfı hareketinin temel sorunlarının gerçekten bilimsel bir zihniyet ve metodla incelenip tartışılması partiler içi ve dışı çevrelerde yeniden başlıyordu.» (Age. sf. 118-122).

Alıntılarımız bir hayli uzun olmaya başladı. Ama Boran'ın «enternasyonalizmi»ni bütünlük içinde verebilmenin de başka çaresi yok. Üstelik «değerlendirmeler» öylesine çok yanlı ki, teker teker dikkati çekmemiz mümkün değil!

Kitabın daha sonraki «Sosyalist Ülkeler Arası İlişkiler: Sosyalist Enternasyonalî» alt başlıklı bölümünde Boran, sosyalist ülkeler arasındaki ilişkileri şöyle ele alıyor:

«Sosyalist ülkeler arasında sosyalist ekonominin tabiatı icabı sömürme-sömürülme ilişkileri olamaz, ama sosyalizm bü-

tün veçheleriyle tam oluşmuş, yerleşmiş değildir, ülkelerarası ticaret, fiyat ve para mekanizmasıyla devam ettiğinden ve sosyalist düzendeki toplumlar arasında gelişme ve ekonomik güç farkları bulunduğundan, ticarî ilişkilerin iki taraftan birinin daha lehine işlemesi ve bu yoldan bir sömürüye yol açması mümkündür. Sonra, ülkeler ve partiler arası ilişkilerde, toplantı ve konferanslarda büyük ve güçlü ülkelerin ve partilerinin ileri sürdükleri görüş ve tekliflerin öbürlerince benimsenme ve kabul edilme şansı küçük ülkelerinkinden daha fazladır; çünkü büyük ve güçlü olmanın tabii bir ağırlığı, prestiji, etkisi vardır. Kaldı ki, her ilgili taraf, kendi görüş ve teklifini kabul ettirmeye çalışacaktır ve büyük ve güçlü tarafın bunda başarıya ulaşması daha kolaydır.

Şimdi, sosyalist ülkeler temsilcileri bir toplantıda karşılıklı olarak kendi sorunlarını ve ortak sorunları tartışıp eleştirdikten sonra ne olacaktır? Ne olabilir? Bütün ilgili taraflar kendi özgür iradeleriyle, inanarak, mutabakata varırlarsa mesele yok. Ama bütün tartışma ve eleştirmelerden, izah ve inandırma çabalarından sonra bir veya bir kaç ülke mutabakata varmaz, kendi görüşlerinin doğruluğunda ısrar ederlerse ne olur? İki şıktan biri olur:

- ya ekseriyetin görüşü veya kararı bir uyarma ve tavsiye niteliğinde kalır ve direnen ülke veya ülkeler kendi haline bırakılır;
- ya da direnen ülke veya ülkeler çeşitli baskı yollarından çoğunluğa uymaya itelenir.

Bugün komünist partiler ve ülkeler arasındaki ilişkilerde izlenen yol hâlâ ikinci şıkka girmektedir. Eskiye kıyasla daha bir otonomi tanıma ve gevşeme vardır, ama Çin'e ve Arnavutluğa karşı izlenen politika esas itibarıyla ikinci şıkka iltifat edildiğini göstermektedir. Stalin döneminde direnen Yugoslavya aforoz edilmiş, onunla ilişkiler kesilmiş, ekonomik baskı altına alınmıştı bu ülke. Stalinden sonra Çin ve Arnavutluğa karşı izlenegelen politika da farklı olmamıştır. Sovyetler Birliği, Çin'e ekonomik yardımı kesmiş, teknik yardım kadrolarını aniden ve toptan geri çekmiş, atom silâhları sırlarını vermeyi vadettiği halde (öyle iddia ediliyor) sonra bundan vazgeçmiştir. Burada dikkat edilsin, Sovyetler veya Çin davranışlarında haklı mıydı, değil miydi, sorununu tartışmıyorum, yalnız belirtmek istiyorum ki, söz konusu davranışlar baskı, zorlama davranışlarıdır; bağımsızlık, egemenlik, eşitlik ilkeleriyle bağdaşmaz. Hele eleştiriler, tartışmalar, uyarılar; suçlama, yerme, hakaret şeklini alınca, sosyalist ül-

keler aarsında yer alması öngörölen «kardeşçe ilişkiler», kardeşçe olmak şöyle dursun, normal ilişkiler olmaktan dahi çıkar, nitelikim, Sovyetler Birliği ile Çin ve Arnavutluk arasında çıkmıştır.» (Age. sf. 125-126).

«Sosyalist ölkeler arasındaki ilişkilere baktığımız zaman, ortaya atılan teorik ilkelerle uygulama arasında bir tutarsızlık daha göze çarpıyor. Sovyetler Birliği ile onun etrafında kümelenen ölkeler ve komünist partileri, bugün işçi sınıfı enternasyonal hareketinin başta gelen amacı olarak dünya barışının korunması ve politik çizgi olarak da sosyal sistem farkları her ne olursa olsun, barış içinde birarada yaşamayı ve kapitalist ölkelerle ekonomik rekabeti benimsiyorlar. Barış içinde birarada yaşama politikası ile de kastedilen, sadece silâhlı çatışmalara yol açmadan birarada yaşamak değildir. Bu, «barış içinde birarada yaşama» politikasının asgarî, ve olumsuz açıdan ifadesidir, olumlu açıdan, kapitalist ölkelerle rekabetin yanı sıra, ekonomik, teknik, bilimsel, hattâ kültürel alanlarda işbirliği öngörülmektedir. Şimdi, bu politika ve tutum ışığında, sosyalist ölkeler arasında meydana gelmiş bulunan durum bütünü tutarsız ve savunulmaz görünmektedir. Bir taraftan kapitalist dünya sistemiyle sosyalist dünya sistemi arasındaki çelişki bugünün dünya çapında temel çelişkisi olarak kabul ediliyor ve insanlığın tarihsel gelişmesinde sosyalist sistemin, kapitalist sistemin ergeç yerini alacağı ileri sürölüyor, bu iki sistem arasındaki çelişki, niteliği icabı, «hasımca» (antagonist) bir çelişkidir; öte yandan, sosyalizmin «hasmı» olan kapitalizmle barış içinde birarada yaşamaması, ve yukarıda saydığımız alanlarda işbirliği öngörölüyor. Sosyalist düzendeki ölkeler arasında sosyal gelişme ve sosyal yapı farklarından ileri gelen çelişkiler ise sosyalist teori bakımından «hasımca» (antagonist) çelişkiler olamaz, bunlar hasımca olmayan (nonantagonist) çelişkilerdir. Bunlar arasında, yine teori açısından, silâhlı çatışma olamayacağı gibi, yukarıda bahsettiğimiz alanlarda işbirliğinin, aradaki ayrılıklar ne olursa olsun, kapitalist ölkelerle işbirliğinden çok daha kolay yürümesi gerekir. Gel gör ki, fiiliyatta durum, bu söylediklerimizin tam tersini gösteriyor. Sovyetler Birliği, kapitalist dünya ile, özellikle onun lideri Amerika Birleşik Devletleriyle yukarıda özetlediğimiz nitelikte «birarada yaşama» politikasını yürütmek için büyük çaba sarfediyor, öyle ki bugün dış politikada teşebbüs (inisyatif) Amerika Birleşik Devletlerine geçmiştir, onun karşısında Sovyetler Birliği ölçölü bir direniş politikası içindedir. Her iki

devlet de termo-nükleer silâhların tekeli ellerinde tutmak, bunların başka ülkelere yayılmasını önlemek amacıyla birleşmektedir. Çin, Sovyetler Birliğini kendisine karşı Amerika ile işbirliği etmekle suçladığı gibi, burjuva politika yazarları içinde de Çinin termo-nükleer güce sahip bir devlet olarak ortaya çıkmasını önlemek konusunda Sovyetlerle Amerikanın birleşebileceğini öne sürenler vardır. Teknik, bilimsel alanlarda işbirliği, genel silâhsızlanmada bir uzlaşmaya varma çabaları da ısrarla izlenmektedir.

Sosyalist toplum tipinde olan Sovyetler Birliği ve müttefikleri tam zıt bir toplum düzeninde olan kapitalist Amerika ve Batı Avrupa ülkeleriyle barış içinde birarada yaşama ve belirli alanlarda işbirliği etme politikasını savunuyor ve yürütüyorlar, yine sosyalist toplum tipinde olan, ama ayrıntılarda, uygulamalarda ayırdıkları Çin ve Arnavutluk ile aynı politikayı sürdürmüyorlar, âdeta can düşmanı haline geliyorlar. Sosyal sistemleri ne olursa olsun barış içinde birarada yaşanabilir prensibinin bu garip ve tutarsız bir tecellisi değil midir?

Kanımızca bu tutarsız durum, (1) işçi sınıfı enternasyonalizmi konusunda yanlış mukaddemelerden (prémises) hareketle muhakeme yürütülmesi, milletlerin dünya düzeninde sosyal temel birimler olduğu gerçeğinin öneminin, bundan çıkan bütün sonuçlarla birlikte, gereği gibi kavranmamasının, (2) buna ilişkin olarak da, sosyalist ülkeler arası ilişkileri düzenlemesi gereken sosyalist enternasyonalizmi ilkelerinin pratikte uygulanmaması sonucudur. İlkin birinci nokta üzerinde durdum, son paragraflarda da ikinci noktayı aydınlatmaya çalıştım. Bu ikinci noktada sorun, millî bağımsızlık ve egemenlik ilkesinin uygulanması üzerinde düğümlenmektedir. Sosyalist enternasyonalizmi, millî bağımsızlık ve egemenlik haklarına saygı temeli üzerinden gerçekleşecekse, zaten bir sosyalist ülkenin şartlarını, ihtiyaçlarını, imkânlarını en iyi bilecek ve en geçerli politikayı uygulayabilecek durumda olan o ülkenin işçi sınıfının kendi partisi ise, dıştan müdahaleler, bir faydası olmayacağından başka, tersine zararlı olacak ise, o takdirde, çoğunluğun kararı azınlığı bağlar kuralı sosyalist ülkeler ve partiler arasında uygulanamaz; muhalefette veya azınlıkta kalan ülke veya ülkeler çoğunluğun kararına uymaya çeşitli maddî ve manevî baskı yollarıyla zorlanamaz. Zorlandığı takdirde, hem sosyalist enternasyonalizmi ilkeleri ihlâl edilmiş olur, hem de pratikte bir sonuç alınmaz veya kötü sonuç alınır.

Stalin döneminde yürütülen güçlü fakat zorlama birlik hareketinin kötü sonuçları son on yılda yavaş yavaş ortaya çıktı. Kaldı ki, sosyalist enternasyonalizmi, en güçlüye, en başarılı, en tecrübeli odur gerekçesiyle öbürlerinin tâbi olması, veya çoğunluğa azınlıkta kalanların uyması şeklinde anlaşılıp uygulanmaya kalkışılınca, milletlerarası ilişkiler ve bu ilişkileri temsil eden toplantı, konferans, veya örgüt, «milletlerarası» olmaktan çıkar, «milletlerüstü» olur. İnsan toplumlarının sosyal evriminde, ilerki safhalarda, millet birimlerinin daha büyük birimler halinde, örneğin federasyon, konfederasyon şeklinde, örgütlenip yeni organlar yaratması beklenebilir.» (Age. sf. 127-129).

Söylenenler yoruma ihtiyaç bırakmayacak kadar «vuzuflu». Ancak Boran, dünyada hâlâ daha «millet biriminin» esas olduğunu iddia ederken ilerde «millet birimlerinin federasyon, konfederasyon» şeklinde örgütler yaratmasının beklenebileceğini söylüyor da gözünün önündekini görmezden geliyor. Söz gelimi SSCB'nin 15 Cumhuriyetten oluştuğunu, hattâ bunlardan birisinin adının dahi «federasyon» olduğunu (Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, ya da kısa adıyla Rusya Federasyonu), Yugoslavya'nın Yugoslavya Federatif Sosyalist Cumhuriyeti adını taşıdığını, Çekoslovakya'nın başlıca Çeklerden ve Slavaklardan oluşan ikili yapısını, bütün bunlar, hatırına dahi gelmiyor.

Boran, uluslararası bilimsel sosyalist hareketteki «bölünme»ye karşı bulunduğu çareler de şöyledir:

«Şimdi Avrupa'da çeşitli adlar altındaki sosyalist, sosyal-demokrat partilerle komünist partileri arasında bir yakınlaşma, işbirliği teşebbüsleri görülmektedir. Geleneksel «sosyalist» ve komünist partilerin yanısıra küçük fakat militan nitelikte sosyalist partiler belirmektedir. Fransız ve İtalyan komünist partileri kendi toplumlarının şart ve durumlarını yeniden değerlendirip yeni stratejiler geliştirmek yolundadırlar. Sosyalist teori partiler içi ve dışı çevrelerde yeniden tezgâha konup incelenmekte, eleştirilmekte, yeni durumlara göre geliştirilmektedir. Bilimsel sosyalizmin, kendisini yenilemek, geliştirmek imkânlarını kendi içinde taşıyan bir düşünce sistemi ve gerçekleri inceleme metodu olduğu bilinmektedir. Teoriyi ve bunun sonucunda da eylemi geliştirmek çabaları revizyonist, oportünist veya sekter, dogmatik suçlamalarına aldırış edilmeden sürdürülmelidir. Teoride ve pratikte hata etmekten korkulmamalıdır.» (Age. sf. 132-133).

«Komünist Partiler yanısıra küçük, fakat militan nitelikte sosyalist partiler...» 'İşte Boran'ın «proleter enternasyonaline bağlılığının» somut

kanıtlarından birisi daha! Yoksa bu militan partilerden birisi de eski TIP mi idi?

«Türk sosyalist hareketi, Türk devletinin bağımsızlığı kadar Türk Sosyalist Hareketinin bağımsızlığı konusunda da son derece titiz ve dikkatlidir. Sosyalizm yüz yılı aşkın bir zamandır birikmiş tüm literatürü, teorisi ile ve çeşitli ülkelerde yapılan uygulamalardan edinilen tecrübesiyle insanlığın ortak kültür mirasıdır. Bu ortak kültür mirasının bugünkü dünya şartları ve her toplumun kendi iç şartları açısından nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusunda hükümlere varmak, direktifler vermek yetkisi kimsenin tekelinde değildir. Her ülkenin sosyalistleri, işçi ve emekçi sınıfları partileri bu ortak kültür mirasından yararlanarak kendi ülkeleri için sosyalizme gidecek yolu tespit etmek durumundadırlar. Bir ülkenin sosyalistleri, işçi sınıfı partisi bunu yapabilecek kabiliyette değilse, onlar adına bunu başka hiç bir kimse yapamaz, dışarıdan direktiflerle hiç bir ülkenin işçi ve emekçi sınıfları hareketi yönettiremez. Türk sosyalist hareketinin biricik politik örgütü TIP bugün, genel sosyalist teori ve dünyadaki uygulamalardan edinilen tecrübeler ışığında Türkiye'nin şartlarına özgü sosyalizm yolunu tespit etme, Türkiye'nin durumunu sosyalist açıdan değerlendirme, ve ülkenin işçi ve emekçi sınıflarını bu yönde örgütlenme ve bilinçlendirme işini başaracak yetenekte olduğunu göstermiştir.» (Age. sf. 133-134).

Boran'ın kitabında yazdığı önsözün tarihi: 22 Nisan 1968. Demek ki kitap 60'lı yılların ikinci yarısında yazılmış. O sıralarda Boran eski TIP'in MYK üyesi ve önde gelen ideologlardandı. Sonra Aybar'la çatıştı ve 1970'deki 4. üncü Kongre sonrasında eski TIP'e Genel Başkan oldu. Hem de bu kitabıyla! Ki TIP'liler 4. üncü Kongre'yle «yeni tipten bir parti» oluşturulduğunu iddia ediyorlardı!

Sonra burjuvazi «yeni tipten parti»yi kapattı. (Nasıl oluyorsa?) Daha sonra TIP 1975'de yeniden kuruldu. Aynı Genel Başkanı ile. Ve bu arada aynı Genel Başkan, herhangi bir özeleştirme yapmadığına göre, aynı Genel Başkan'ın aynı kitabıyla ve aynı enternasyonalizm anlayışıyla birlikte!

Şimdi görüyoruz, Boran'ın enternasyonalizm anlayışında köklü değişiklikler olmuş! Ama nedense özeleştirisiz. Denecek ki «herkes hata yapar!» Evet ama Boran bu kitabı yazdığı anda eski TIP'in ideologuydu. Ve bu kitabıyla birlikte iki kez Genel Başkan, yani TIP'in bir nolu temsilcisi oldu. Şimdi bizim «farazi» kişimiz, YURÜYÜŞ'ün «temel ölçüt»

olarak öngördüğü «proleter enternasyonalizmine bağlılık» noktasında TIP için «tereddüte» düşse haksız mı?

Bakınız : KİTİE gazetesi, sayı - 22-20 Ağustos 1974, sf. 2.

İLKE Dergisi mart/1978 - sayı 51, sf. 72

BİR AÇIKLAMA :

Bu çalışmayı Behice Boran'ın «Türkiye ve Sosyalizm Sorunları» adlı kitabının birinci baskısını esas alarak hazırladık. Kitabın İstanbul, Yaylacık Matbaasında, 1970 yılında yapılmış olan ikinci basımında metinler esas itibariyle korunmuştur. Nitekim Boran, kitabının ikinci basımına yazdığı önsözde buna işaret ederek şöyle demektedir : «Kendimce gerekli gördüğüm yerler, bazen kısa bazen uzunca eklerle konuyu genişlettim... Eski metni olduğu gibi bıraktım». Kısacası Behice Boran 1967'de yayınlanan kitabına 1969'da aynen sahip çıkmaktadır.

Behice Boran sosyalist hareketimizin bugün «yakından tanıdığı» Mehmet Ali Aybar'la aynı parti çatısı altında çalışmış, uzun yıllar kendisi ile birlikte aynı görüşleri paylaşıp savunmuştur. Kendisi, kitabının ikinci baskısına yazdığı önsözde bu durumu şöyle açıklamaktadır: «Aynı cümleleri, hatta terimleri kullansalar bile bu yargı ve kavramların her biri için tazammunu ve bunların tahlili, yorumu sonucu çıkardıkları neticeler aynı olmayabilir.» «...kullandıkları dil bakımından aynı şeyleri söyler görünen insanların, dilin aracılık ettiği düşüncelerinde tam aynı şekilde düşünüyor olmayabileceklerini...» (Behice Boran, Türkiye ve Sosyalizm Sorunları, 2. Basım, sf. 6).

Boran'ın Aybar'dan farkını göstermek için başvurduğu bu tevil yolu inandırmaktan uzaktır. Çünkü düşünceler «terimler» ve «kavramlar» halinde somutlanır ve fikirleri açıklamanın, bunlardan başka bir aracı yoktur. Aksi takdirde Marks'a ya da Lenin'e de aynı şekilde yaklaşabiliriz. Onlardan birinin, fikirlerini «kelimeler»le ifade ettiği herhangi bir kitabını okurken, «acaba gerçekten böyle mi düşünüyor?» diye kuşkuya kapılabilir ve «düşündüğü gibi mi yazmış, yoksa yazdığı gibi mi düşünmüş?» diye sorma hakkını kendimizde görebiliriz.

Kaldı ki ikinci baskıya yapılan önsöz, Boran'ın ilk kitabındaki görüşlerini aynen koruduğunu — her ne kadar Aybar'dan farklı olduğu noktasında kendini temize çıkarma savunusu içinde olsa da — göstermektedir.

Boran sözü geçen önsözde verdiği bir dipnotta şöyle demektedir:

«Sosyalizmin tek ve çeşitli yanları üzerindeki bu görüşler ne Aybar'ın, ne de benim ilk ortaya attığımız orij.nal görüşler değildir. Sosyalist literatürde çok yazılmış, işlenmiş bir konudur ve sınıırım en bilinen ve en veciz ifade şekli de, çeşitli ülkelerdeki uygulamaların «muhtevada sosyalist, şekilde millî» olacaktır. (Age. sf. 6).

Sosyalizmin «şekilde millî» olacağı şeklinde bir görünüm «sosyalist literatürde çokça yazılmış ve işlenmiş bir konu» olduğuna biz hiç rastlamadık. Zaten rastlanması da mümkün değildir. Böylesi görüşlere olsa olsa bilimsel olmayan «sosyalist literatür»de rastlanır. Çünkü: 1) Bu görüş sosyalist gelişmeyi millî sınırlar içinde dondurduğu için bilime aykırıdır. Sosyalist topluma önce millî sınırlar içinde geçilecektir, ama hep bilindiği gibi millet insan toplumunun gelişmesinde belirli aşamada ortaya çıkan bir kategori olduğu için günü geldiğinde işlevini yitirerek silinip gidecektir. Böylece millî sınırlar ortadan kalkacak ve yine hep bilindiği gibi sınıfsız milletsiz bir dünya toplumuna ulaşılacaktır. 2) Sosyalist uygulama da bu görüşün yanlışlığını ortaya koymaktadır. Çünkü Sovyetler Birliği bir milletler topluluğu olarak meydana gelmiştir. Ama bu milletlerden her birinde sosyalist uygulamanın «şekilde millî» olduğu hiç bir zaman söylenmemiştir. Daha da somutlarsak, önceleri bağımsız burjuva devlet sınırları içinde yaşayan Baltık ulusları, Estonlar, Letonlar, Litvanyalılar birer **Sosyalist** Cumhuriyet olarak SSCB'ye katıldıktan sonra, bu ülkelerde uygulanan sosyalizmin SSCB'de uygulanandan farklı «şekilde millî» olduğu yolunda —bilimsel sosyalist literatürde— bir değerlendirmeye rastlanmamıştır. Görülüyor ki Boran iki yıl sonra da «millîcilikte ısrarlıdır!...

Ve B. Boran, birinci baskıya yazdığı önsözünü ikinci baskıya da aynen koyarak korumuştur: «...bütün görüş ve değerlendirmelerin sözlerle ifade edilmesinin, bunlardaki kusur ve eksiklerin, varsa yanlışların, sorumluluğu şüphesiz bana aittir.» (Age. sf. 13).

Bu nedenle «farazi kişimiz» bu kitabın, bugün yeni bir baskısı yapılırsa aynı önsözün korunup korunmayacağını merak etmekte haklı değil midir?

TÜSTAV

ilke 35 Lira

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

TÜSTAV